

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Hoitotyön koulutusohjelma

Pilvi Friis
Jenni Tervo

”ISYYYS ON SITÄ, MILLAISEKSI SE ARJESSA JA
ELÄMÄNKULUSSA MILLOINKIN MUODOSTUU”
Isien kokemuksia isyydestä

Opinnäytetyö
Lokakuu 2015

OPINNÄYTETYÖ
Lokakuu 2015
Hoitotyön koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. 050 405 4816

Tekijät
Pilvi Friis, Jenni Tervo

Nimeke
”Isyys on sitä, millaiseksi se arjessa ja elämäkulussa milloinkin muodostuu” - Isien kokemuksia isyydestä

Toimeksiantaja
Joensuun kaupunki

Tiivistelmä

Isyys on 2000-luvulla ollut keskusteluissa esillä enemmän kuin koskaan ennen. Tavoitteet ja tavat isänä olemiseen ovat laajentuneet ja käsitteenä isyys on tänä päivänä jopa haasteellinen. Sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan rooli isyyden tukemisessa on tärkeä.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata isyyskokemuksia. Tutkimustehtävinä oli selvittää, millaisia tunteita ja ajatuksia isät liittävät isäksi tulemiseen, miten isät kuvaavat omaa isyyttään ja millaisia kokemuksia isillä on omasta isäsuhteestaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli terveydenhoitajan sekä sairaanhoitajan työn kehittäminen isien ja miehien roolia ja isyyttä tukevammaksi. Saatuja tuloksia voi hyödyntää isyyden puheeksi ottamisessa sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan työssä.

Opinnäytetyö tehtiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aineisto kerättiin sähköpostikyselyllä ja vastauksia saatiin kuudelta isältä. Tulokset analysoitiin teemoittelemalla. Opinnäytetyön tuloksissa ilmeni, että isyys herättää monenlaisia tunteita ja ajatuksia. Oma isyys rakennetaan itselle hyväksi koettujen mallien mukaan. Tuloksissa ilmeni piirteitä uudeltaisesta osallistuvasta isästä ja isyyden muutoksesta.

Jatkokehitysideana on selvittää hyötyisivätkö isät tulevaisuudessa omasta neuvolakäynnistä. Toiminnallisena opinnäytetyönä voisi tehdä lehtisen isille jaettavaksi, mikä käsitteellisi isyyteen liittyviä vaikeita tunteita. Lehtisen avulla voisi asian ottaa luontevasti puheeksi ja rohkaista isää pohtimaan myös tätä aihealuetta.

Kieli
suomi

Sivuja 61
Liitteet 5
Liitesivumäärä 7

Asiasanat
isyys, isäsuhde, kokemukset, ajatukset ja tunteet

THESIS
October 2015
Degree Programme in Nursing

Tikkarinne 9
FI-80200 JOENSUU
FINLAND
Tel.+358 50 405 4816

Authors
Pilvi Friis, Jenni Tervo

Title
Fathers' Experiences of Fatherhood

Commissioned by
City of Joensuu

Abstract

In the 21st century, fatherhood has been discussed more than ever. The goals and customs connected to being a father have expanded and fatherhood as a concept is becoming somewhat challenging. The role of a nurse, or a public health nurse, in supporting fatherhood is significant.

The purpose of this thesis was to describe the experience of fatherhood. The thesis assignment was to find out what kind of emotions and thoughts fathers associate with the moment when they become a fathers, how they describe their fatherhood and what kind of experiences they have of their own father. The aim of this study was to develop the work of public health nurses and nurses support more the role of fathers and men, and that of fatherhood. The obtained results can be used in the work of nurses and public health nurses when addressing fatherhood.

The data for this qualitative study was collected using an email survey and responses were received from six fathers. The results were analysed using themes. According to the results fatherhood arouses many kinds of feelings and thoughts. Fatherhood is built on role models perceived as good. The results showed features of new participatory fathers and change in fatherhood.

The idea for further development is to find out if future fathers benefit from a personal visit to a child health clinic. A practice-based thesis could be a leaflet for fathers about difficult feelings related to fatherhood. It could be used to approach the subject naturally

Language
Finnish

Pages 61
Appendices 5
Pages of Appendices 7

Keywords
fatherhood, father relationship, experiences, feelings and emotions

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Isyyden monet muodot.....	6
3	Isätyypit.....	8
4	Isyyden muutos.....	11
4.1	Entisajan isät.....	11
4.2	Isän auktoriteettiasemasta roolin kutistumiseen.....	12
4.3	Perhe-elämä ja isyys modernissa yhteiskunnassa.....	13
4.4	Isyyden uudet tuulet.....	14
5	Isäksi kasvaminen.....	18
5.1	Lapsen odotus ja syntymä	18
5.2	Aika lapsen syntymän jälkeen.....	19
5.3	Isyyden kehittyminen	21
6	Isyyden tukeminen terveydenhuollossa	23
7	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	28
8	Menetelmälliset valinnat.....	28
8.1	Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä	28
8.2	Kysymysten suunnittelu ja laatiminen	29
8.3	Aineiston keruu	31
8.4	Aineiston analyysi	32
9	Tutkimuksen tulokset	36
9.1	Isäksi tulemiseen liittyvät tunteet ja ajatukset.....	36
9.2	Kokemus omasta isyydestä	37
9.3	Kokemukset omasta isäsuhteesta	40
10	Pohdinta.....	44
10.1	Tulosten tarkastelu.....	44
10.2	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	47
10.3	Opinnäytetyön luotettavuus	49
10.4	Opinnäytetyön eettisyys.....	52
10.5	Oppimisprosessi	54
10.6	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	56
	Lähteet.....	59

Liitteet

Liite 1	Toimeksiantosopimus
Liite 2	Saatekirje
Liite 3	Kyselylomake isälle
Liite 4	Suostumuslomake
Liite 5	Teemat ja alateemat

1 Johdanto

Isyys on ollut 2000-luvulla esillä mediassa, asiantuntijoiden puheissa ja yleisesti suomalaisessa yhteiskunnallisessa keskustelussa enemmän kuin koskaan ennen. Isänä olemisen tavat ja tavoitteet ovat laajempia ja toisaalta taas kriteerit hyvästä isyydestä ovat kaventuneet. (Eerola & Mykkänen 2014a, 7.) Käsitteenä isyys on nykyisin jopa haasteellinen (Huttunen 2001, 57). Isyydestä on tullut moninaista, ja perhemallien muuttuessa yhteiskunnan mukana, saa isyys useita merkityksiä (Eerola & Mykkänen 2014a, 11).

Isyyden ajankohtaisuus herätti kiinnostuksemme aihetta kohtaan. Tulevina sairaan- ja terveydenhoitajina halusimme opinnäytetyön aiheen liittyvän työhöemme, jossa kohtaamme erilaisia perheitä ja erilaisia isiä. Isyyden tukeminen kuuluu olennaisesti terveydenhoitajan työhön. Yksi opinnäytetyömme lähtökohdista oli Pelastakaa Lapset ry:n miehille suunnatun kyselyn tulos, jonka perusteella 55 % vastanneista miehistä halusi omassa isyydessään olla toisenlainen kuin oma isänsä (Linjama 2014, 8). Kyselyssä kartoitettiin mies- ja isätoimintaa Pohjois-Karjalan alueella.

Kansainvälisen isätutkimuksen eräs merkittävimmistä ja myönteisimmistä johtopäätöksistä on se, että isyyteen sitoutuminen suojaa ja rikastuttaa miehen elämää (Huttunen 2014, 195). Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata isyyskokemuksia ja tavoitteena on sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan työn kehittäminen isien ja miehien roolia ja isyyttä tukevammaksi. Työtä voi hyödyntää isyyden puheeksi ottamisessa sairaanhoitajan sekä terveydenhoitajan työssä. Tutkimuksemme valottaa hieman isien tunne- ja kokemusmaailmaa isyydestä ja auttaa aiheen ymmärtämisessä. Lisäksi myös isät voivat hyötyä työstämme pohdiskellessaan isyyteen liittyviä asioita.

Opinnäytetyömme on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena, ja se on tehty toimeksiantona Joensuun kaupungille. Tutkimustehtävinä oli selvittää, millaisia tunteita ja ajatuksia isät liittävät isäksi tulemiseen, miten isät kuvaavat omaa isyyttään sekä millaisia kokemuksia isillä on omasta isäsuhteestaan. Aineistoke-

ruumenetelmänä käytimme sähköistä kyselylomaketta (liite 3). Aineisto kerättiin tammi-helmikuussa 2015 ja analysoitiin teemoittelemalla.

2 Isyyden monet muodot

Huttusen (2001, 58–60) mukaan **biologinen isyys** tarkoittaa sitä, että lapsi on syntynyt miehen sukusoluista joko perinteisesti tai keinohedelmöityksellä. Miellä ja lapsella on perinnöllinen suhde. Puolet lapsen geneettisestä perimästä on peräisin hänen biologiselta isältään, joten isän antama perimä on läsnä lapsen koko elämän ajan. Joillekin biologinen isyys on hyvin merkityksellinen asia, joillekin ei. Voidaan pohtia, onko pelkkä biologinen isyys heikko isyyden määrittelmä. Isyyden määrittelyssä voisivat enemmän merkitä henkilökohtainen suhde, kiintymys ja vuorovaikutus.

Juridisella isyydellä tarkoitetaan sitä, kenellä on velvollisuuksia ja oikeuksia lain edessä lapseen. Isyys voi muodostua juridisesti kolmella tavalla: avioliiton tuoman isyysolettamuksen kautta, isyys tunnustetaan tai vahvistetaan tai isä adoptoi lapsen. Isyyden tunnustamiseen liitetään erikseen huoltajuus- ja elatusvelvollisuuskysymykset sekä joissakin tapauksissa tapaamisoikeus- ja asumiskysymykset. (Huttunen 2001, 60–61.)

Lähiaikoina nykyinen isyyslaki (700/1975) ja isyyslain voimaansaattamisesta annettu laki (701/1975) kumotaan, ja säädetään uusi isyyslaki. Uuden lain on tarkoitus astua voimaan 1.1.2016. Lain mukaan avioliittoon perustuva isyysolettama säilyy ennallaan, ja äidin aviopuoliso todetaan jatkossakin lapsen isäksi. Sellaisissa tapauksissa, missä isyys on selvä, mutta puoliset eivät ole avioliitossa, voidaan uuden isyyslain mukaan isyys tunnustaa jo etukäteen äitiysneuvolakäynnin yhteydessä. Samalla lapsen vanhemmat voivat tehdä sopimuksen lapsen yhteishuollosta. Isyyden tunnustaminen voidaan jatkossakin tehdä lastenvalvojan vastaanotolla lapsen syntymän jälkeen.

Uuden lain mukaan äidin oikeudesta vastustaa isyyden tunnustamista ja selvittämistä luovutaan. Rajatuissa tilanteissa päätöksen isyyden selvittämisen keskeyttämisestä voi tehdä lastenvalvoja. (Oikeusministeriö 2015.)

Adoption kautta isyys tulee kahta reittiä: naimisissa oleva pari adoptoi yhdessä lapsen tai uusperheessä pari päättää, että mies adoptoi puolisonsa lapsen. Jälkimmäisessä tilanteessa perheestä tulee tilastoissa tavallinen ydinperhe. Adop-tion jälkeen lapsen sukulaisuussuhde biologisiin vanhempiin päättyy. Tämä pe-rustuu ottolapsilakiin. Juridisen isyyden myötä lapsi perii aikanaan laillisen isän-sä. (Huttunen 2001, 61–62.) Miesparilla ei ole adoptiomahdollisuutta Suomes-sa. Yleensä miesparin lapset ovat syntyneet aikaisemmista heterosuhteista tai isyys muotoutuu jotakin toista reittiä. (Forsström 2015.)

Sosiaalinen isyys tarkoittaa lapsen kanssa arjen jakamista, lapsen kanssa asumista, hoidon ja huolenpidon sekä ajan antamista. Lisäksi siihen kuuluu eri-laisissa sosiaalisissa tilanteissa julkinen esiintyminen yhdessä lapsen kanssa. Usein sosiaalinen isä on myös lapsen laillinen isä, mutta aina ei suinkaan ole näin. Myös monet miehet ovat lapsen elämässä vain sosiaalisia isiä. Jos mies ei ole lapsen biologinen eikä juridinen isä, voiko häntä kutsua isäksi? Tähän on arkikielessä otettu käyttöön esimerkiksi mieskaveri-nimitys. Mieskaveri voi olla lapselle hyvinkin läheinen ja tärkeä henkilö, jos lapsen biologinen ja juridinen isä ei jostain syystä ole lapsen arjessa mukana. Esimerkiksi sijaisperheessä mies ei ole lapsen biologinen eikä juridinen isä. Tällaisissa tilanteissa sosiaali-nen isyys kehittyy yleensä vähitellen. Lapsella voi olla erikseen jopa kolme eri-laista isää henkilöityneenä hänen elämäänsä: sosiaalinen, juridinen ja biologi-nen isä. (Huttunen 2001, 62–63.)

Kiintymykseen perustuvaa tunnepohjaista isäsuhdetta kutsutaan **psykolo-giseksi isyydeksi**. Tämä saattaa olla isyyden puolista kaikista vaikeimmin saa-vutettavissa. Psykologista isyyttä katsotaan oikeastaan lapsen kautta: keneen lapsi turvaa ja kiintyy, kenellä on lapseen arvovaltaa esimerkiksi kasvatusasi-oissa. Miehen näkökulmasta ajatellen miehellä on voimakas tarve suojella, hoi-vata, tukea ja auttaa sekä viettää yhdessä aikaa lapsen kanssa. Tällaista lap-sen ja miehen välistä suhdetta voitaisiin myös kutsua kiintymyssuhteeksi, joka

muistuttaa äidin ja lapsen välille muodostunutta suhdetta. Usein ajatellaan, että psykologinen isyys tulisi automaattisesti biologisen, juridisen ja sosiaalisen isyyden myötä. Tämä on usein sekä miehelle että lapselle vaikea ja arka kysymys, sillä kiintymyssuhteen muodostuminen ei ole yksinkertaista; kuka isä ei haluaisi itseään pidettävän rakastavana ja rakastettuna. Kuka lapsi taas ei haluaisi isää, joka on yhteisissä hetkissä sataprosenttisesti läsnä, johon tuntee kiintymystä ja jota voi avoimesti ihailia. (Huttunen 2001, 64.)

3 Isätyypit

Korhonen (1999, 144–145) haluaa painottaa kasvatuksessa olevia painotuseroja sekä tiettyjen piirteiden korostamista tutkimuksessaan löytämillään viidellä isätyypillä. Isätyyppien rajat eivät ole Korhosen mukaan jäykkiä. Isät eivät toimi lastensa kanssa aina tietyllä tavalla, vaan esimerkiksi lasten luonne, ikä ja isän työ- ja elämäntilanteet vaikuttavat käyttäytymiseen. Myös Huttunen (2001, 80–81) on tarkastellut miesten henkilökohtaisen isyyden toteuttamista ydinperheessä. Huttunen toteaa, että hänen tarkoituksensa on ennen kaikkea herättää keskustelua; ei niinkään perustaa isätyyppejään tieteelliseen näyttöön, koska sellaista ei yksinkertaisesti ole saatavissa. Huttunen korostaa, että hän ei hae luokittelomillaan isätyypeillään lopullisia johtopäätöksiä aiheesta, vaan tarkastelee kuinka suuren arvon mies antaa isyydelle omassa elämässään ja kuinka paljon hän viettää aikaansa omien lastensa kanssa.

Aktiiviset ja sitoutuneet isät ovat patriarkaalisen isyyden malli, joka on hakenut perusteitaan jo Raamatusta asti. Isän valta perheessä on selvästi nähtävissä. Hän on perheen pää jokaisella elämän osa-alueella. Vanhempien suhde voi näyttää ulkopuolisille yhdenvertaiselta, mutta isän sana on laki esimerkiksi taloudellisen etulyöntiaseman vuoksi. (Huttunen 2001, 84.) Korhonen kirjoittaa omassa tutkimuksessaan miehisistä auktoriteeteista, jossa isä on myös perheenpää ja kasvatus on heidän mielestään yhtä kuin kuri. Työn ja vastuun jakaminen perheessä on muotoutunut sukupuolen mukaan. Isät saattavat olla paljon kotoa poissa ja heidän kasvatustohteensa on tiukka. (Korhonen 1999,

152–154.) Nykyaikaisempänä muotona aktiivisista ja sitoutuneista isistä ovat osallistuvat ja hoitavat isät, jotka ovat tasa-arvoisia vanhempia lastensa äidin kanssa ja läheisiä omille lapsilleen. Näille isille lastensa hoitamiseen ja kasvatukseen osallistuminen on tietoista toimintaa. (Huttunen 2001, 84–85.)

Korhosen (1999, 145–148) isätyypeistä samankaltaisin ryhmä on vastuutaan korostavat isät, jotka korostavat lasten kasvatuksessa vanhempien vastuullisuutta, rajoja sekä johdonmukaisuutta. Perhekeskeisyys ja neuvotteleva kasvatustoive ovat näille isille tyypillistä. Puolisoiden kesken tapahtuva töiden ja vastuun jako on melko tasapuolista. Vuorovaikutusta lasten kanssa on paljon, mutta se aina välttämättä ole emotionaalisesti kovinkaan läheistä.

Huttunen (2001, 85–87) kirjoittaa aktiivisista ja heikosti sitoutuneista isistä. Leikkivä isä ei välttämättä omaa lapseensa muunlaista vuorovaikutussuhdetta kuin leikkisän olemisen. Isä-lapsi-suhde voi olla kuin kaverisuhde ja leikkimisestä saattaa tulla isälle tapa, jolla saa lievitettyä huonoa omaatuntoa, saada suosiota lapsilta tai laistaa lastenhoidon velvoitteista. Äitiä auttavat isät ovat usein epäitsenäisiä ja lastenhoidossa isää täytyy ohjata koko ajan. Rutiini-isät ovat velvollisuudentuntoisia, sovinnaisia ja tekevät lastensa kanssa asioita, jotka ovat ympäristöstä opittuja, kyseenalaistamatta tai lasten mielipiteitä kuuntelematta.

Huttusen leikkivä isä- isätyyppi on samankaltainen Korhosen (1999, 150–152) kuvaaman toiminnallisen isän kanssa. Vuorovaikutus isien ja lasten kesken on aktiivista yhdessäoloa. Isien ja lasten suhteessa on tasavertaisuutta ja kasvatustyyli on salliva. Korhosen toiminnallinen isä ei kuitenkaan luo lapseensa pelkkää kaverisuhdetta. Toiminnallinen isä haluaa saavuttaa lastensa kunnioituksen harkiten ja välttämällä vaikeita yhteentörmäyksiä. Isä ottaa kasvatustuuta, olemalla lasten kanssa paljon, mutta osuus kotitöihin on vähäinen.

Korhonen (1999, 148,150) kuvaa taustalta tukijat – isiä, jotka seuraavat lastensa elämää joko aktiivisesti, tai passiivisemmin. Eriytyneistä elämästään huolimatta, isät auttavat lapsiaan tarpeen vaatiessa. Kasvatustoive perustuu luottamukseen ja säännöistä neuvotellaan tilanteen mukaan.

Taustalta tukijat antavat lapsillensa paljon vastuuta ja kokevat omaksi tehtäväkseen lähinnä tukemisen ja kannustamisen.

Huttusen (2001, 87–89) mukaan passiiviset ja sitoutuneet isät ovat lastensa kanssa vähän, mutta sisimmässään arvostavat isyyttä. Usein he haluaisivat viettää lastensa kanssa enemmän aikaa kuin heillä on mahdollista. Tällaiset isät kärsivät luultavasti syyllisyydestä, riittämättömyyden tunteista ja huonosta omastatunnosta, olivatpa syyt aktiivisemmän isyyden toteuttamiseen mitkä tahansa. Kiireisellä isällä on monesti työn ja perheen yhteensovittamiseen liittyviä ristiriitoja. Ahdistunut isä voi sisäisesti pahoin vielä kiireistä isää enemmän. Ahdistusta voi aiheuttaa esimerkiksi työ, parisuhde tai ylipäätään henkinen epätaapaino. Ahdistuneet isät voivat oireilla liiallisella alkoholin käytöllä, äkillisillä ja rajuilla mielialan muutoksilla, unettomuudella ja joskus väkivaltaisuuksilla. Kaipaa isä haluaisi viettää arkea lasten kanssa, mutta käytännössä siihen ei ole riittäviä mahdollisuuksia, esimerkiksi parisuhdekriisin vuoksi.

Otteensa menettäneet isät haluaisivat olla läsnä lastensa elämässä, mutta lapsiin ei ole vastavuoroista suhdetta ja auktoriteetti puuttuu. Lapset käsittelevät omia asioitaan äidin kanssa. Ristiriitatilanteissa otteensa menettäneet isät usein luovuttavat ja lapset tekevät kuten haluavat. Herpaantunut kasvatusote on ajanut vastuun lapsista ja kodinhoidosta lähes yksinomaan äidille. (Korhonen 1999, 154–155.)

Huttusen (2001, 90–93) mukaan passiivisia ja heikosti sitoutuneita isiä ei tule automaattisesti mieltää huonoiksi isiksi. Kypsymätön isä ei ole ehkä itsekään aikuistunut, tai hän ei ole vielä ymmärtänyt isyyden merkitystä omalle itselleen. Kypsymätön mies ei ole aina iältään nuori, vaan vastuullista perheenisän roolia voi olla monen vanhemmankin miehen vaikeaa löytää. Isä saattaa omistautua uralleen, harrastuksilleen tai omalle itselleen. Isän mallin ollessa hukassa, miehen voi olla vaikeaa olla sen enempää perinteinen kuin osallistuva isäkään. Poissaoleva isä voi olla poissa sekä henkisesti että fyysisesti. Väistyvä isä alkaa luopua vähitellen isyydestään joko vapaaehtoisesti, tai lasten äiti voi avustaa isää prosessissa eriasteisesti. Isä ei kaipaa lapsiaan varsinaisesti, tai hän kuolettaa tunteensa pikkuhiljaa. Passiiviset ja heikosti sitoutuneet isät ovat

haasteellinen ryhmä. Passiiviseen isyyteen vaikuttaneet oppimiskokemukset ja oppimisympäristön heikkous. Isäksi kasvamista voitaisiin parantaa erilaisin tutkimuudoin.

Korhonen (1999, 155–157) kirjoittaa myös poikkeuksellisen ”äidillisistä” isistä, jotka olivat hänen tutkimuksensa haastatteluissa selvä poikkeus. Perhe ja isyys ovat heille ensisijaisia asioita elämässä. Kokonaisvaltainen sitoutuminen lasten ja kodin hoitamiseen on heille tyypillistä. Poikkeuksellisen äidilliset isät omaavat läheisen sekä tasavertaisen suhteen lapsiinsa ja emotionaalinen sitoutuminen on hyvin vahva. Huttusen (2001, 171) luonnehtima ”uusi isyys” on hyvin lähellä Korhosen poikkeuksellisen äidillistä isää. Hoitava isä toteuttaa isyydessään jaettua vanhemmuutta ja romuttaa perinteiseen roolijakoon ajatellut isän ja äidin erot.

4 Isyyden muutos

4.1 Entisajan isät

Korhosen (1999, 141–143) väitöskirjassa käsitellään kokemuksia keski-ikäisten miesten lapsuudesta, omista isistä ja omasta vanhemmuudesta. Osa tutkimuksen miehistä kuvaa isäänsä etäiseksi auktoriteetiksi. Tällaiset isät olivat tiukkoja ja vaativia perheenpäitä, jotka olivat usein poissaolevia myös fyysisesti. Tasaiset ja hyväluonteiset isät koettiin hyviksi, vakaiksi sekä ihmisläheisiksi. Ailahtelevaisia ja epäluotettavia isiä kutsutaan Korhosen tutkimuksessa epävakaiksi ja arvaamattomiksi isiksi. Epävakaat isät käyttivät usein alkoholia, ja lasten elämää väritti epävarmuus ja pelko. Sotakokemukset liittyivät näihin isiin vahvasti. Pelottavan ankarat isät olivat lasten kokemusten mukaan jatkuvasti ankaria, vaativia ja kontrolloivia. Lapset kokivat ankarat isät etäisiksi ja hyvin hallitseviksi persooniksi.

Aallon (2012, 65–72) julkaisu ”Isyyden aika” tarkastelee 1990-luvun isyyskeskustelua Suomessa. Aallon mukaan menneisyyden isiä kuvaa tietynlainen ajat-

tomuus. Menneisyydestä ei käytetä tarkkoja ajanmääreitä, vaan puhutaan esimerkiksi ”entisajan” isistä. Oletetaan, että jokainen tietää, millaisia isät ovat olleet ennen. Myös maalaisuutta pidetään menneisyyden isyyttä määrittävänä tekijänä. Entisaikojen isien sijoittaminen maaseudulle ei kuvaa pelkästään faktatietoa, vaan myös kulttuurisia mielikuvia. Menneisyyden isien kuvitellaan työskennelleen metsissä ja pelloilla, vaikka isiä asui luonnollisesti myös kaupungeissa sekä työskenteli tehtaissa ja toimistoissa. Historiakuvaan isyydestä liittyy olennaisesti miesten ja naisten keskinäisen työnteon järjestäminen. Aallon julkaisussa pohditaan sitä, että jotkut kokevat roolijaon olleen ennen selkeämpi, toiset taas ajattelevat entisen roolijaon olleen rajoittava.

Kujala (2003, 16, 30, 120, 188–189) on tutkinut väitöskirjassaan sotavuosien isyyttä. Sotavuosien vaikutus sen ajan isyyteen on ollut Kujalan mukaan merkityksellinen. Isien pitkät poissaolot eivät ole voineet olla vaikuttamatta lapsien tunne-elämään. Sotavuosien isyyttä sävyttävät isänkaipuu, kova työnteko ja yleinen kireä ilmapiiri kotona. Vähäinen vuorovaikutus isän ja lasten kesken siirtyi usein myös seuraavan sukupolven isyyteen. Aikavälillä 1935–1955 syntyneitä kutsutaan historiankuvauksissa ”märäksi sukupolveksi” alkoholin kulutuksen voimakkaan lisääntymisen vuoksi. Alkoholiongelmat ja sota-ajan kokemukset toivat isyyteen myös väkivaltaista käytöstä.

4.2 Isän auktoriteettiasemasta roolin kutistumiseen

Vuoteen 1930 asti isät on määritelty lainsäädännössä lastensa virallisiksi hollhoojiksi. Vasta uudistetun avioliittolain myötä äidit saivat oikeuden lapsiinsa. Historiallisesti katsottuna isyyteen on ajateltu liittyvän auktoriteettiasema sekä oikeus puuttua lastensa tulevaisuutta koskeviin päätöksiin. Isät olivat ennen perheensä elättäjiä, ja näin lunastivat auktoriteettinsa ja maskuliinisen identiteettinsä. Isät olivat usein työssä kotinsa lähistöllä ja opastivat ammattinsa pojilleen. Näin isät kasvattivat lapsiaan käytännön kautta. (Korhonen 1999, 81.) 1960-luku oli merkittävien muutosten aikaa suomalaisessa perheessä. Asiantuntijat puhuivat jopa perhemallin murenemisestä. Perheenjäsenten vastuu toi-

sistaan väheni, koska hyvinvointivaltion ajateltiin huolehtivan kansalaisistaan. 1970-luvulla perheen yhteiskunnallista arvoa vähäteltiin. (Huttunen 2001, 36.)

Palkkatöiden lisääntyessä isiä ei enää näkynyt kotona entiseen malliin, ja heidän roolinsa alkoi kutistua. Isien poissaolosta tuli arkipäivää toisen maailmansodan jälkeen. Mies oli maksaja, mutta hänellä ei ollut enää samanlaista auktoriteettiasemaa perheeseensä. Vaimot alkoivat huolehtia yhä enemmän taloudellisista asioista, ja perheenpäälle ei ollut enää sijaa. Isien patriarkaalinen auktoriteettiasema murentui perheiden arkielämässä. (Korhonen 1999, 81.)

4.3 Perhe-elämä ja isyys modernissa yhteiskunnassa

Perhe käsitteenä ja arjen ilmiönä on yhä hankalammin hahmotettavissa ja selitettävissä, mutta ihmiset tahtovat elää perhe-elämää (Huttunen 2001, 36). Perhe on suomalaisten arvomaailmassa korkealla ja monet tahtovat perheeseensä useita lapsia. Perhearvot ovat suomalaisille tärkeitä. (Miettinen & Rotkirch 2012, 13.) Modernin yhteiskunnan taustatekijänä on lisääntynyt yksilökeskeisyys. Laaja arvomaailman muutos on vaikuttanut kansakuntaan syvästi. Yksilöllisyys ja itsensä toteuttaminen ovat arkipäiväisiä asioita. Elämän ajatellaan olevan omien päämäärien sekä valintojen aikaansaannosta. Yksilöllisyyden korostus on vaikuttanut myös perheinstituutioon; nykyään puhutaan myös yksilökeskeisestä perhekäsityksestä. (Huttunen 2001, 37.)

Vanhemmaksi tulo ajatellaan nykypäivänä olevan ikään kuin projekti. Vanhemmat eivät enää arvioi kaikkia elämäänsä koskevia päätöksiä perheen näkökulmasta. Tietyntyylinen uhrautuminen tai luopuminen omasta edusta ei ole enää niin yleistä. On vaikeaa eritellä, miten yksilökeskeinen perhekäsitys on vaikuttanut äitiyteen ja isyyteen, mutta on selvää, että merkitystä sillä on ollut. Äitien työelämään osallistuminen nostetaan usein merkittävimmäksi perhe-elämään vaikuttaneeksi seikaksi. Sinänsä suomalaisten naisten ja perheenäitien töihin meno ei ole mitenkään uusi ja mullistava asia, mutta hoitovastuun jakaminen isän kanssa äitien panostaessa uraan ja työhön, on selkeä muutos. Tämän ajan perheenisät voivat olla isiä monella tavalla; heillä on enemmän mahdollisuuksia

kuin omilla isillään aikoinaan. Modernin vanhemmuuden ja perhe-elämän näkymiä muutoksia lienee se, että vanhemmaksi tuloa lykätään yhä myöhemmäksi, parisuhteeseen halutaan panostaa yhä enemmän, perheen sisällä on tapahtunut sukupolvi- ja sukupuolierojen muutoksia ja eroon päädytään yhä herkemmin. (Huttunen 2001, 37–40.)

Voidaan sanoa isyyden ikään kuin eroosioituneen. Isät ovat olleet ymmällään, mikä heidän roolinsa perheessä on. Isyys ja miesten sosiaaliset ongelmat ovat olleet laajasti pohdinnassa oleva asia. On puhuttu siitä, että täytyisi ymmärtää maskuliinisuutta olevan hyvin monenlaista. Isyydestä keskustelu on muotoutunut eri puolilla maailmaa eri tavoin. Suomessa ja muissa Skandinavian maissa on keskusteltu enimmäkseen siitä, kuinka isästä olisi tultava tasavertainen vanhempi äidin kanssa. Isän tulisi jakaa vastuu perhe-elämästä, sekä olla valmis ottamaan perheen tarpeet huomioon. Julkiset toimet, kuten isyyslomat, suosivat ja rohkaisevat isyyttä äitiyden kaltaiseksi. (Korhonen 1999, 81–82.)

4.4 Isyyden uudet tuulet

Huttusen (2001, 149) mukaan perinteinen käsitys isyydestä on muuttunut paljon viime vuosikymmenten aikana. Perinteisen isyyden mallin perustana ollut ydinperheen isä on saanut rinnalleen uusia isyyden muotoja esimerkiksi uusperheisistä, etä-isistä ja sosiaalisista isistä. Isyyden syvempi olemus, se miten isänä ollaan ja toimitaan, on ollut myös myllerryksen tilassa. Huoli tämän päivän isien hämmentyneisyydestä ja epätietoisuudesta olisi otettava tosissaan, sillä muutokset ovat olleet suuria. Moni isä on ymmällään, miten isänä pitäisi olla ja toimia. Isyydestä puuttuu yhteiskunnallinen ja perinteinen keskustelukulttuuri. ”...Äitiyskeskustelulla on sentään ollut ylppönsä ja neuvolansa”, mutta mitä vastaavaa tarjoamme isille?

Toisaalta isyydestä keskustellaan niin asiantuntijoiden toimesta kuin julkisuudessaakin enemmän kuin ennen, mutta arjen kasvatuspulmiin ei ole juurikaan saatavilla konkreettisia neuvoja. Julkisuudessa toistellaan usein kliseitä, jotka liikkuvat hyvin abstraktilla tasolla. Yksittäisten isien aktiivinen toiminta on ollut

hyvin merkityksellistä isyyden muutoksessa. Moni nuori isä on valinnut hiljaa henkilökohtaisen isyyden polkunsa, mikäli omasta isästä ei ole saanut isyydelleen esikuvaa tai ei ole ollut juttukumppania, jolta olisi saanut tukea isyyssopidinhoilleen. (Huttunen 2001, 149–150.)

Huttunen (2001, 151,171) kirjoittaa isyyden uusista suuntauksista. Oheneva isyys on ajattelutapa, jossa isyyden ajatellaan olevan lähestulkoon biologista. Vahvistuva tai voimistuva isyys on ajattelumalli, jossa mies on isä kokonaisvaltaisesti. Isyys vaikuttaa tällöin miehen ajankäyttöön, elämän valintoihin sekä arkeen yleisesti. Oheneva ja vahvistuva isyys ovat uudenlaisia isyyden tyylejä ja hahmottamismalleja. Hoiva-isyys perustuu jaetun vanhemmuuden periaatteisiin.

Huttunen (2001, 154–155) käyttää isistä, jotka ovat lapselleen vain biologisia isä, nimitystä siittäjä-isä. Isyys on käytännössä vain sukusolujen luovuttamista. Tätä niin sanottua siittäjä-isyyttä tuottavat miehet sekä naiset, vaikka mahdollisuudet ja toteutustavat ovat erilaisia. Lapsi voi saada alkunsa yhdenillan suhteesta tai mies voi kadota ilmoittamatta, kun nainen tulee raskaaksi. Naiset voivat olla aktiivisessa roolissa siittäjä-isyudessa, mikäli tavoitteena on saada lapsi esimerkiksi keinoalkuisella hedelmöityksellä tai luonnonmenetelmällä, jossa miehen halutaan vain siittävän lapsen.

Niukassa isyydessä isä tunnustaa lapsen (juridinen isyys) ja on huoltaja, mutta psykologinen puoli jää syntymättä. Niukan isyyden toteuttamiseen voi päätyä eron tultua. Tosin ydinperheessäkin isän suhde lapseen voi jäädä hyvin ohueksi. Psykologiseen isättömyyteen liittyy pahoinvointia henkisesti ja ikäviä muistoja. (Huttunen 2001, 154, 159–161.)

Uudenlaista, enemmän kotitöihin, kasvatukseen ja lasten hoitamiseen osallistuvaa isää on alettu kutsua nimellä osallistuva isä. Myös vahvistuvassa isyydessä on erilaisia painotuksia. Ennen osallistuva isä oli pikemminkin avustava isä: riippuvainen äidin ohjeistuksesta. Nykyään puhutaan myös hoivaavasta isästä, joka on äidin kaltainen hoivaaja perheessä. Useimmissa lapsiperheissä monipuolisesti perhe-elämään osallistuva isä lienee jo itsestäänselvyys. Osallistuva isyys tarkoittaa läsnäoloa lapsen kanssa, aktiivista vuorovaikutusta ja vastuun-

ottoa lapsen asioista. Sitoutunut isä ei ole äidin tuuraaja. Voidaan ajatella, että vastuunkantamisen myötä isälle aukeaa ovi oman lapsensa maailmaan. Ennen siellä on ollut yksinomaan äiti. (Huttunen 2001, 163–164, 168–170.)

Huttunen (2001, 171) korostaa hoivaisyyden piirteinä jaetun vanhemmuuden periaatteita ja perinteisen äidin ja isän roolijaon romuttamista. Lastenhoito nähdään ikään kuin hoitotyönä, joka ei ole vain naisille kuuluvaa toimintaa. Isät jäävät lastensa tunnemaailmasta sivuun, jos eivät ole läsnä heidän elämässään jo heti syntymästä lähtien. Hoivaisyyden nähdään parantavan koko perheen elämänlaatua. Myös isoisyys on muuttunut ja sen myötä isoisät ovat aiempaa osallistuvampia perheiden arjessa (Lumme-Sandt & Pietilä 2014, 156).

Jokinen (2002, 87–89) käyttää termiä neuvoteltu vanhemmuus. Sukupuolen näkökulmasta on merkillepantavaa, että vanhemmuuskeskustelussa puhutaan nykyään vanhemmista ja vanhemmuudesta, ei niinkään isistä ja äideistä. Voidaan ajatella, että tasa-arvoajattelun nimissä ei puhuta, millaisia erilaisia näkökulmia eri sukupuolilla on vanhemmuuteen. Näkökanta ei kuitenkaan ole ongelmaton. Jokinen kritisoi jaetun vanhemmuuden käsitettä näennäisestä tasa-arvosta: asiantuntijateksteissä isät herättävät huolta ja kiinnostusta, äidit vain ovat ja heidän oletetaan olevan ikään kuin äidillisiä luonnostaan. Jokisen mukaan rivien välistä on luettavissa, että isyyteen liitetään helposti mahdollisuuksia, kun taas vanhemmuuden ongelmat kulminoituvat äitiyteen.

Närvi (2014, 91–92) nostaa esille erilaisen näkökulman. Käsitys vanhemmuuden vastuun jakavasta isästä on vahva ihanne nykypäivän Suomessa, mutta on eri asia, toteutuuko se käytännössä. Niin sanottu uusi isyys voi olla luontevaa korkeasti koulutetuille, keskiluokkaisille miehille. Hoitovastuun jakaminen on helpompaa taloudellisesti vakavaraisilla ihmisillä.

Vanhemmuus saattaa merkitä naiselle ja miehelle eri asioita sekä ilmentyä erilaisin tavoin. Naisella koti- ja uraäitiyden yhdistäminen voi tuottaa päänvaivaa ja ilmentyä vastakkainasettelua. Perinteisen perhekäsityksen omaavalle miehelle lapset ja puoliso voivat olla ikään kuin merkki statuksesta. Tällöin isyys voi ilmentää aikuisuutta ja kykyä huolehtia sekä elättää oma perhe. Närvin mukaan

20 viime vuoden aikana miehet ja naiset ovat lisänneet aikaa, jonka he käyttävät omien lastensa hoitamiseen. Hoivavalinnat, kuten isien pitämät perhevaapat, linkittyvät usein siihen, miten tärkeänä mies pitää isyyttä. Isät, jotka valitsevat vanhempainvapaan pitämisen, eivät katso olevansa päävastuussa perheensä leiväntuojana. Keskiluokkaisille isille herkkyyden julkituominen ja tasa-arvon ideologian omaksuminen on arveltu olevan helpompaa kuin työväenluokkaan kuuluville miehille. (Närvi 2014, 94–95.)

Koivumäen (2011, 20–21) pro gradu-tutkielmassa käsitellään isien kokemuksia neuvolatoiminnasta ja heidän ajatuksiaan isyydestä. Pro gradun tuloksissa isät kokivat yhteiskunnan muutosten vaikuttaneen myös isyyteen. Isien mielestä heillä on nykyään enemmän vaihtoehtoja valita lasten ja työn välillä. Isien mielestä lasten kanssa kotiin jääminen on nykypäivänä isille helpompaa kuin ennen. Keskustelu julkisuudessa aiheesta, on lisännyt isien jäämistä kotiin lasten kanssa ja osallistumista perheen arkeen. Tuloksista selvisi myös, että perheillä koetaan olevan nykyään laajemmat mahdollisuudet tehdä perheen arjessa omannäköisiä ratkaisuja.

Koivumäen (2011, 21–23) mukaan isät kokivat, että isyys on muuttunut paljon ja heidän mielestään oikealla tavalla. Isät haluavat olla mukana perheensä arjessa, ja kokevat sen tärkeäksi. Työkiireiden koettiin rajoittavan arjessa toimimista. Haastatellut isät ovat mielestään aktiivisempia toimijoita perhe-elämässään, verrattuna heidän omiin isiinsä. Isien mielestä heidän isänsä toimintatavat näkyivät oman isyyden rakentumisessa. Isien verratessa isyyttään heidän omien isiensä isyyteen, tuli esille asioita joihin halutaan samaistua, mutta myös halua tehdä eri tavalla kuin oma isä oli tehnyt. Mikäli isä oli tavalla tai toisella poissa, sen ajateltiin olevan negatiivinen, mutta myös ajankohtaan kuuluva asia. Isän roolia Koivumäen tutkimukseen osallistuvat isät kuvailivat paljon myös fyysisen aktiviteetin myötä. Isien mielestä liikkuminen, leikkiminen ja vieminen harrastuksiin olivat merkittäviä tehtäviä perheen arjessa. Puolison toiminnalla koettiin olevan suuri merkitys, miten isyyttä rakennettiin ja kuinka isyys koettiin. Isien mielestä lasten kasvaessa isien osallisuus lisääntyy.

5 Isäksi kasvaminen

5.1 Lapsen odotus ja syntymä

Mesiäislehto-Soukan (2005, 119–120) väitöskirjan tulokset kertovat, että miehet kokevat vaimon raskaaksi tulemisen ja raskausajan hyvin yksilöllisesti ja vaihtelevasti. Tähän vaikuttaa esimerkiksi se, onko raskaaksi tuleminen ollut helppoa vai vaikeaa. Tutkimuksessa perheenlisäys alkoi useimmiten vaimon toivotusta ja harkitusta raskaudesta ja raskaus merkitsi muutosta, onnellisuutta ja kohokohtaa perheen tilanteeseen. Kumppanin raskaus asettaa miehelle psyykkisiä tehtäviä, jotka hän kohtaa ja ratkaisee omalla tavallaan (Haukkamaa 2000, 1481). Tulevan isyyden tuomiin tunteisiin vaikuttavat niin oma elämäntilanne kuin sosiaalinen ympäristö. Isät, jotka ovat suunnitelleet tulevaa lasta yhdessä kumppaninsa kanssa jo pitkään, ovat erilaisessa valmiudessa tunteidensa kanssa, kuin isät, joille raskaus tulee yllätyksenä. Isäksi tulemisen yhteydessä on perusteltua puhua tunteiden ristiriitaisuudesta ja esimerkiksi ilon ja epätoivon tunteet voivat vuorotella. (Huttunen & Mykkänen 2008, 172–173.) Puolison tuki on monelle miehelle edellytys lapsenhankintaan ryhtymisessä ja tärkeä kannustin isäksi tulemisessa. Lisäksi miehillä on usein toive samantahtisuudesta lapsenhankinnan suhteen. (Mykkänen 2010, 126.)

Kumppanin fyysiset muutokset, alkuraskaus ja sikiön ensimmäiset liikkeet käynnistävät miehessä prosessin isäksi tulemisesta (Haukkamaa 2000, 1481). Raskaus koetaan todelliseksi silloin, kun sikiö alkaa kasvaa ja vatsassa olevan sikiön potkut tunnetaan. Huolta ja pelkoa aiheuttavat esimerkiksi mahdolliset raskauden aikaiset poikkeavuudet sikiön tilassa. Se onko kyseessä vaimon ensimmäinen vai useampi raskaus, vaikuttaa kokemukseen raskaudesta. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 120.)

Huttusen ja Mykkäsen (2010, 175) mukaan isät voivat kokea synnytyksen samanaikaisesti kauniina, pelottavana ja jopa raakana. Tilanteessa isä voi kokea ulkopuolisuutta ja avuttomuutta, ja kokemus voi joko lähentää tai etäännyttää perhettä. Mesiäislehto-Soukan (2005, 120) tutkimuksessa synnytys koettiin

unohtumattomana, ikimuistoisena ja ainutkertaisena. Sitä odotettiin, siihen vaurauduttiin ja ajatukset pyörivät sen ympärillä. Synnytyksen aikana miehet halusivat auttaa mahdollisuuksien mukaan, ja näin kokea itsensä tarpeelliseksi. Mikäli mies oli ollut mukana synnytyksessä aiemmin, niin se lisäsi varmuutta olla tilanteessa. Merkitykselliseksi hetkeksi miehet kuvasivat sitä, kun oma lapsi nostettiin syntymän jälkeen äidin vatsan päälle. Synnytyskokemusta yhdessä vaimon kanssa kuvattiin ainutlaatuiseksi yhdessä olon kokemukseksi. Lapsen syntymä käynnisti uuden vaiheen elämässä.

5.2 Aika lapsen syntymän jälkeen

Tuoreilla isillä on monenlaisia tunteita uutta vauvaa kohtaan. Miehet miettivät asioita, jotka liittyvät hoivaviettiin ja lapsen sukupuoleen. Lisäksi uusi elämäntaihe ja lapsen tuoma vastuu mietityttävät. Lapsen sukupuolella ei ole sinällään miehille merkitystä. Se millaisia kokemuksia isillä on oman lapsuudenkodin sisaruksista, näyttää vaikuttavan kokemuksiin oman vauvan sukupuolesta. Miehet kokevat yleensä isyyden luonnollisena asiana, ja ovat ylpeitä vauvastaan. Lapsen ja isän välisellä ihokosketuksella voidaan lisätä isien kokemusta omasta merkityksellisyydestään. Lapsen perusuottamuksen syntyminen on isien mielestä tärkeää, ja he kokevat huolta vauvastaan. Miesten kokemuksellista kasvua isänä lisää lapsen kasvun ja kehityksen seuraaminen. Heräily öisin vauvan vuoksi ja lapsesta huolehtiminen hänen ollessa sairaana, sekä kasvava vastuu lapsesta ylipäättään, vähentää isien omaa aikaa. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 120.) Kekkosen (2010, 51) mukaan lapsen syntymän jälkeen isän velvollisuudet ja vastuu kasvavat, mikä voi aiheuttaa syyllisyyden tunteen, kun aika ei enää riitäkään kaikkeen.

Lapsen syntymän aiheuttaman muutoksen sopeutumiseen vaikuttaa ennen kaikkea vanhempien toimiva parisuhde ja hyvät vuorovaikutustaidot. Jokapäiväiset asiat, kuten lapsen hoitaminen, sujuu paremmin, kun parisuhde voi hyvin. Vaimon ja miehen suhde lujenee yhteisten kokemusten kautta. Ajanpuute koetaan parisuhteen uhkaksi. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 122.) Bonér; Hildingsson & Thomas (2011, 499) kertovat tutkimuksessaan tuloksista, jotka osoittavat, että isien kättilöltä tai läheisiltä henkilöiltä saatu tuki ei vaikuttanut raskauden aikana

isien ajatuksiin tulevan vanhemmuuden haasteista. Sen sijaan tuen puuttuminen kumppanilta lapsen syntymän jälkeen, oli lisännyt isien huolta. Mies voi kokea itsensä loukatuksi, mikäli äiti ei riittävästi tue lapsen ja isän välisen yhteisen toiminnan ja ajan löytymistä (Huttunen & Mykkänen 2008, 179).

Boller, Raikes, Schiffman & Summers (2006, 145) selvittivät tutkimuksessaan mitä asioita ”hyvään isyyteen” liitetään. Tutkimukseen osallistuneet miehet miettivät rooliaan isänä ja nimesivät seuraavia asioita: vakaan ympäristön tarjoamisen, henkisen sekä fyysisen läsnäolon tärkeyden ja asioiden opettamisen lapselle tulevaisuutta varten. Lisäksi isät pitivät tärkeänä asioiden tekemistä yhdessä, emotionaalisen tuen ja rakkauden antamista sekä lapsen auttamista itsetunnon rakentamisessa. Paajasen tutkimuksessa (2006, 98) isät pitivät tärkeänä yhteistä aikaa perheen ja lapsen kanssa, hellyyden ja rakkauden osoittamista sekä vastuuntuntoista toimintaa ja rajojen asettamista.

Ensikertaa isäksi tulleet näkevät isän kokonaisvastuuseen ja ajankäyttöön kuuluviksi asioiksi vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen. Siihen kuuluvat lapsen perushoito, hellyys, leikki ja kiintymys. Ajan riittämättömyys aiheuttaa huonoa omaatuntoa isille. Isät kokevat että vuorovaikutuksen määrä vaikuttaa isän ja lapsen väliseen suhteeseen. Kasvatustehtävässä isät kokevat olevansa roolimalli ja rajojen asettaja. Isät pohtivat millainen on hyvä isä ja huolehtivat lapsen elinympäristön turvallisuudesta. Yhä 2010-luvulla isät ovat huolissaan perheen talousasioista enemmän kuin äidit. Ansiotyön ja isyyden yhdistäminen aiheuttaa ristiriitoja ja huolestuttaa isiä monin eri tavoin. Nykyajan miesten elämä saa merkityksellisyytensä perheestä ja isyydestä työn ohella. (Mykkänen & Eerola 2014b, 52–60, 64.)

Isyys eron jälkeen sisältää paljon eri isyyden muotoja. Isän on löydettävä eron jälkeen uudenlainen roolinsa. Useat tutkimukset ja julkinen isäkeskustelu osoittavat, että useimmat isät haluavat olla läsnä lastensa elämässä eron jälkeenkin. Miehet eivät ajattele isyyttä pelkkänä velvoitteena, vaan elättäjän roolista on siirrytty lähemmäs osallistuvampaa isäkulttuuria. Hyvä suhde on tärkeä säilyttää myös eron jälkeen lapsen edun kannalta. Jaettu vanhemmuus eron jälkeen on yleistynyt, mutta sitä ei tueta kuitenkaan perhepoliittisin keinoin. Perhepolitiikan

tulisi ottaa kantaa tulevaisuudessa, jotta naisilla sekä miehillä olisi tasavertaiset mahdollisuudet olla vanhempi riippumatta parisuhteen muutoksista. (Hakovirta & Broberg 2014, 125–126.) Jämsän (2010, 117) mukaan ahdistavia erokokemuksia miehillä on varsinkin silloin, jos isän ja lapsen välinen suhde on uhattu- na tai katkennut kokonaan.

Lapsen syntymän jälkeen tapahtuva isyydelle omistautuminen ja siihen liittyvä kokonaisvaltainen vastuun ottaminen lapsesta, edistävät parisuhdetta sekä lapsen ja perheen hyvinvointia. Laajemmin katsottuna koko yhteiskunta hyötyy sitoutuneesta isästä, ja pitkällä aikavälillä myös taloudellinen hyöty on ilmeinen. Osallistuva isyys tuo myös miehelle itselleen hyvinvointia. Sitoutumisen edellytyksiä ovat esimerkiksi vastuunkantamisen kyky ja miehen oma halu olla sitoutunut lapseen. Merkityksellistä on myös lapsen toisen vanhemman antama mahdollisuus sitoutua. Kulttuurinen ilmapiiri ja isyysihanteet jotka sallivat hoivaavan isyyden, ovat olennaisia asioita. (Mykkänen & Eerola 2014b, 49–52.)

5.3 Isyyden kehittyminen

Miesten toteuttaessa isyyttään, he ottavat mallia muista ja muiden tavoista toteuttaa vanhemmuutta. Tämä tapahtuu sekä tiedostaen että tiedostamatta. Ensimmäiset isyyden ja äitiyden mallit syntyvät jo lapsuudessa, kun on tarkkailtu omia vanhempia, miten he ovat toimineet suhteessa toisiinsa ja suhteessa lapsiin. Lapsuudessa omaksuttua mallia on vaikea ohittaa ja omaa isyyttään peilataan omaan isään. Oman isän lisäksi isyyttä peilataan muun muassa lähisuku- laisten perheisiin, ystäviin sekä naapureihin. Miesten kertomuksissa oma isä esiintyy usein etäisenä, niin emotionaalisesti kuin fyysisesti poissaolevana, perheen elatuksen turvaajana ja tiukkana kurinpitäjänä. Ideali näkemys omasta vanhemmuudesta olisi hoivaava, vastuullinen ja osallistuva isä. (Rankinen 2010, 87–88.)

Muutos miehestä isäksi aktivoi tietoiset sekä piilotajuiset kokemukset omasta isästään. Jos miehen omalla isällä on ollut huolta pitävä ominaisuus, niin miehen on helppo samaistua tähän piirteeseen ja se auttaa tulevassa isyydessä.

Sen sijaan esimerkiksi väkivaltainen tai poissaoleva isä asettaa miehelle suuria haasteita omaan isyyteen. (Haukkamaa 2000, 1482.) Mesiäislehto-Soukan (2005, 132) tutkimuksen mukaan miehen lapsuudenkokemukset palautuvat mieleen perheenisäyksen yhteydessä. Mies kokee merkittävänä oman isän mallin tai sen puuttumisen. Jos miehen lapsuudenkokemukset omasta isästä ovat negatiivisia tai ankaria, samaistuminen jää etäiseksi ja miehinen identiteetti sekä isäksi kasvaminen tuntuu hankalammalta. Miehet käyvät läpi vaikeaa lapsuuttaan oman lapsen syntymän yhteydessä. Miesten positiiviset kokemukset omasta isästään liittyvät yhteiseen vapaa-aikaan, asioista keskustelemiseen ja tunteeseen, että isä oli ollut paras kaveri. Välittävä, läheinen, lämmin ja läsnä oleva isä kuvataan hyväksi malliksi (Rankinen 2010, 89).

Näkemyks omasta isästä voi muuttua ajan kuluessa. Lapsuudessa omaa isää on saatettu pitää hyvänä isänä, mutta aikuisena on kuitenkin löydetty ”vikoja” ja ”virheitä” omien isien isyydestä. Mitä tietoisempia hyvästä isyydestä miehet ovat olleet ja minkälaista isyys parhaimmillaan on, sitä kovemmalla kädellä he ovat omien isien isyyttä arvostelleet. (Pirskanen 2011, 139.) Valkosen (2006, 38–39) väitöskirjassa käsiteltiin viides- ja kuudesluokkalaisten vanhemmuus käsityksiä, mitä millainen on hyvä isä tai äiti. Tutkimuksessa lapset pitivät huolenpitoa vanhemman perusvelvollisuutena. Asioita, joista vanhempien tuli huolehtia oli esimerkiksi lapsen kehitys, terveys, koulunkäynti, turvallisuus, vaatetus ja ruoka. Lisäksi ajan antaminen, välittäminen, rakastaminen, kiltteys, rajojen laittaminen ja kasvatusta nimettiin tärkeiksi asioiksi. Hyvä vanhempi ei myöskään ole liian ankara, ei riitele, ei huolehdi liikaa, ei polta eikä juo.

Pirskasen (2011, 120–126) mukaan oman isän alkoholin käyttöä ei välttämättä tunnusteta vääräksi lapsena. On voinut olla jännittävää olla isän kanssa baarissa tai kotona mukana illanvietoissa isän juomakavereiden kanssa. Lapsuus on aikaa, jolloin vaikutusmahdollisuudet ovat pienimmillään. Keski- tai myöhäislapsuudessa tilanne nähdään usein jo kriittisemmin ja silloin voi mieleen palata muistoja isän alkoholin käytön tuomista negatiivisista tunteista. Fyysistä väkivaltaa kokeneille pojille nämä ikävät muistot ja tunteet ilmaantuvat yleensä jo aiemmin. Teini-iässä ja varhaisessa aikuisuudessa isän juomista ja sen seurauksia aletaan viimeistään käsittää. Tuolloin myös isien valta isänä voi muut-

tua, eikä isää välttämättä pidetä enää auktoriteettina. Itseluottamus pärjäämisestä isää vastaan vahvistuu. Oman itsenäisen elämän alettua isästä irtaantuminen ja oman identiteetin rakentaminen alkaa. Itsenäisen elämän myötä omaa elämää, isää ja omaa isyyttä sekä omaa identiteettiä isänsä poikana saatetaan pohtia. Isän alkoholiongelman vaikutus miehen elämään saattaa päättyä.

Voidaan pitää myös stereotypiana, että kokemus omasta isästä määrittäisi isyyden, sillä nykyiset ottavat mallia monelta muultakin taholta. Tänä päivänä monella isällä omilta isiltä saadut mallit eivät ole rajoittaneet omaa vanhemmuutta, ja isän mallia on otettu sieltä, missä se on ollut itselle sopivin ja löytynyt parhaiten. (Oulasmaa & Saloheimo 2010, 26–27.)

6 Isyyden tukeminen terveydenhuollossa

Toisen maailmansodan jälkeen perustettu suomalainen neuvolatoiminta omaa vankan historian ja aseman terveydenhuoltojärjestelmässämme. Tuen antaminen, palveluiden maksuttomuus sekä perheiden vapaaehtoisuus ovat neuvolatoiminnan kulmakiviä. Neuvolapalveluilla on selkeä ja yhtenäinen arvoperusta. Perhekeskeisyyttä ja asiakaslähtöisyyttä korostetaan. Terveydenhoitajan työote tulee olla voimavaralähtöinen ja edistää koko perheen terveyttä. Neuvolatyötä halutaan kehittää tänä päivänä yhä isämyönteisempään suuntaan. Isät halutaan sivustaseuraajista aktiivisiksi osallistujiksi; terveydenhoitajat ovat tässä muutoksessa avainasemassa. (Koivumäki 2011, 8–11.)

Äitiysneuvolan tehtävin kuuluu vanhempien tukeminen äidiksi ja isäksi kasvamisessa sekä parisuhteen hoitamisessa. Vauvaa koskevia mielikuvia tulisi myös käsitellä sekä äidin että isän kanssa. (Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä 2013b, 16.) Isien osallistuminen äitiysneuvolan toimintoihin on monella tavalla koko perheen etu. Äitien pystyvyyden tunne lisääntyy sekä lapsen terve kasvu ja kehitys edistyvät isien osallistumisen avulla. Miesten osallistuessa isäryhmätoimintaan tai perhevalmennukseen, voi vanhempien valmius isän pitämästä vanhempainvapaasta lisääntyä. Isien pitämällä vanhempainvapailta on suuri merkitys sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi. Äitiysneuvoloiden

työntekijöiden olisikin tärkeää keskustella vanhempien kanssa, kuinka isät ja äidit ovat molemmat yhtä hyviä hoitajia lapsilleen. Lasten hoitamisessa on monia hyviä tapoja, vaikka ne voivat äidillä ja isillä olla erilaisia. Äitiysneuvolaoppaassa esitetään konkreettisia keinoja, kuinka isät voidaan ottaa paremmin huomioon neuvolan toiminnassa. Äitiysneuvolan odotustilat voitaisiin esimerkiksi suunnitella koko perhettä silmällä pitäen. (Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä 2013a, 30.)

Isien mukaan ottaminen neuvolatyössä lapsen odotukseen ja kasvatukseen liittyen on tullut entistä ajanmukaisemmaksi. Useat kotimaiset sekä ulkomaiset tutkimukset osoittavat, että isät jäävät helposti ulkopuolisiksi äitiyshuollon kohtaamisissa. Isät itse haluaisivat, että heidät kohdattaisiin samanarvoisina kuin odottava äiti. Isä ei pelkäästään ole naisen kumppani joka auttaa ja tukee raskaudessa sekä synnytyksessä. Isät tarvitsevat huomiota sekä isyyden kehittämisen vahvistusta ja itseluottamuksen vahvistamista. (Paavilainen 2007, 365.)

Isien hoitajilta saama sosiaalinen tuki lapsivuodeosastolla lapsen syntymän jälkeen koettiin vähäiseksi. Esimerkiksi itkevän vauvan rauhoittamiseen ja vauvan viestien tulkitsemiseen saatu tuki ja ohjaus koettiin puutteelliseksi. Parhaiten tuki toteutui osastoilla, missä isä sai osallistua lapsen hoitoon ympärivuorokautisesti. Lapsen hoitoon sitoutuminen vahvistuu alusta alkaen, kun isä saa tutustua lapseen ja opetella konkreettisesti erilaisia hoitotaitoja. Saatu tuki vanhemmuuden vaikutuksesta parisuhteeseen ja ylipäätään hoitajan kiinnostus perheen asioihin koettiin vähäiseksi. Olennaista olisi tarjota isälle vaihtoehtoja, mitkä tukisivat juuri hänen tarpeitaan, omaa ongelmanratkaisukykyä ja uuden elämäntilanteen hallintaa. Perhekeskeinen, yksilöllinen ja isät huomioiva suhtautuminen ovat hyviä lähtökohtia kehitettäessä isille suunnattua tukea. (Hietikko, Kaunonen, Salonen & Tarkka 2011, 10–12.) Fägerskiöld (2006, 84) pohtii tutkimuksessaan, että moni pienen vauvan isä voi tuntea itseään vähäteltävän, jos sairaanhoitaja kääntyy osastolla vain äidin puoleen. Moni isä haluaa jakaa lapsen hoitovastuun äidin kanssa, ja tarvitsee yhtäläillä keskustelua lapseen liittyvistä asioista. Jos isällä on luottavainen suhde sairaanhoitajaan, niin lastenneuvolakäynneille osallistumisen oletetaan myös kasvavan.

Koivumäen (2011, 24–26) pro gradu tutkielmassa käsitellään isien kokemuksia lastenneuvolasta. Tutkimukseen osallistuneilla isillä oli myönteisiä kokemuksia neuvolatoiminnasta ja he kokivat, etteivät halua sieltä erityishuomiota isänä. Tutkimukseen osallistuneet isät kertoivat saavansa tarvitsemansa tuen isyyteen tai keskustelua isyydestä tarvittaessa kavereiltaan. Kasvun seuranta sekä erilaiset seulonnat olivat isien mielestä tarpeellisia asioita. Isien mielestä omalla aktiivisuudella on merkitystä siihen, millaisia kokemuksia he saavat neuvolasta. Toiset isät kokivat olevansa tasavertaisia äidin kanssa neuvolassa suhteessa siihen, miten terveydenhoitaja huomioi heitä. Toiset isät taas kokivat jäävänsä sivustaseuraajaksi. Isät olivat kokeneet neuvolassa myös ohittamista ja he kokivat olleensa välillä statistin roolissa, keskustelu ohjautui vain äidille tai huomio keskittyi vain äitiin ja vauvaan. Tämä rooli aiheutti isissä erilaisia tunteita ja suhtautuminen asiaan vaihteli suuresti. Isät toisaalta ymmärsivät, toisaalta hämmästelivät sivuuttamistaan.

Isän tuen tarve on erilainen esikoistaan ja seuraavaa lasta odottavilla isillä. Esikoistaan odottavat isät ilmoittivat tarvitsevansa paljon perustietoa vauvan hoidosta, kun taas seuraavaa lasta odottavat isät kertoivat aiempaa tärkeämmäksi asiaksi nousevan oman isyyden pohtimisen. Kuitenkin sekä yhden lapsen isät että useampien lasten isät kertoivat kaipaavansa lastenneuvolavaiheessa enemmän tietoa kuin emotionaalista tukea. (Lähteenmäki & Neitola 2014, 71.)

Koivumäen (2011, 26–27) mukaan kokemuksiin lastenneuvolasta vaikutti paljon se, miten vuorovaikutus toimi isän ja terveydenhoitajan kesken. Isän kokemukset jäivät sivuun, mikäli terveydenhoitajasta aisti jännittyneisyyden tai varautuneisuuden. Joskus isä ei kokenut terveydenhoitajan keskustelutapaa luontevaksi. Mikäli terveydenhoitaja kuunteli isää ja suhtautui häneen luonnollisesti, isien mielestä kaikesta mieltä askarruttavasta pystyi keskustelemaan vastaanotolla. Neuvolan tietoa antava rooli koettiin tärkeäksi, vaikka nykyään esimerkiksi Internetistä saa tietoa hyvin helposti ja nopeasti. Terveydenhoitajien ammattitaito ja pitkä työkokemus herättivät arvostusta isissä. Erityisen myönteisiä kokemuksia isille olivat neuvolakäynnit, joissa isyys oli ollut huomion kohteena, esimerkiksi silloin, kun puoliso ei ollut mukana neuvolassa.

Lähteenmäen ja Neitolan (2014, 65, 68, 74) tutkimuksessa käsiteltiin isien tukiverkostoja vauvaperheissä. Tutkimusaineiston isät kaipasivat apua ja tukea erilaisissa arjen pulmallisissa tilanteissa, kuten kodin käytännön askareissa, tilanteissa, joissa lapsi sairastuu, kuljetuksissa ja harrastuksiin viemisissä. Apua ja tukea kaivattiin lisäksi taloudellisesti sekä erilaisissa kriisitilanteissa ja lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Tukitahoihin kuului niin virallisia kuin epävirallisiakin tahoja. Virallisiin tukitahoihin kuului kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten tarjoamia palveluja ja epävirallisiin tukitahoihin lähipiiri; omat vanhemmat ja sukulaiset, ystävät, tuttavat ja ero- ja uusperheissä entinen puoliso. Tärkeämmäksi tukitahoksi nousi epävirallinen verkosto eli oma lähipiiri. Virallisen tuen rooli kasvaa kuitenkin, jos isän sosiaalinen verkosto on hyvin pieni. Toiset isät koettiin tärkeäksi osaksi sosiaalista verkostoa. Tärkeänä pidettiin vertaistukea; kokemusten jakamista isyydestä ja vanhemmuudesta. Isät eivät kuitenkaan ole yhdenmukainen joukko, vaan jotkut isät kokevat etteivät tarvitse tukea ja toiset taas kokevat, etteivät saa sitä riittävästi. Siksi olisikin tärkeää löytää ja tavoittaa ne isät, joiden lähipiiri ja sosiaalinen verkosto kokonaisuudessaan ei tarjoa riittävästi apua ja tukea. Heille tulisi tarjota eri tukimuotojen lisäksi uusia tuen lähteitä.

Deave ja Johnson (2008, 626, 632) kertovat tutkimuksessaan, että uusia isiä tulisi valmistella etukäteen tulevaan vanhemmuuteen, ja terveydenhuollon ammattilaiset ovat siinä tärkeässä asemassa. Esimerkkeinä he mainitsevat, että kutsut äitiyshuollon käynneille tulisi osoittaa henkilökohtaisesti myös isille. Lisäksi he mainitsevat, että perhevalmennuksista tulisi tehdä kattavampia, ja esimerkiksi kutsua hiljattain vanhemmiksi tulleita pareja kertomaan kokemuksistaan ryhmäläisille. Ryhmät tulisi järjestää aikoina, jolloin miehet voivat todennäköisesti osallistua. Myös Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä (2013b, 30) suosittelee iltavastaanottoaikoja neuvolatoiminnalle, jotta useammilla isillä olisi mahdollisuus osallistua.

Entistä useampi pienen lapsen isä sairastuu masennukseen. Yksi syy tähän on se, että isät ottavat yhä enemmän vastuuta lapsen hoidosta. Neuvoloissa isät jäävät helposti sivuun ja masennus jää diagnosoimatta. Masennuksesta olisi

kysyttävä suoraan. Lisäksi myös parisuhteesta ja alkoholin käytöstä tulisi kysyä. (Soininen 2010, 145–147.)

Isät, jotka suhtautuvat raskauteen ja myöhemmin lapseen negatiivisesti ja kielteisesti, tarvitsevat tukea keskimääräistä enemmän. Erityisen tuen tarpeessa ovat lisäksi isät, joilla on kielteinen minäkuva ja jotka kärsivät masennusoireista. Tällaisten isien tunnistamisessa ja tukemisessa saattaisi auttaa isien oma neuvolakäynti. Luottamuksellinen keskustelu tunteista ja voinnista kahden kesken terveydenhoitajan kanssa voisi olla helpompaa. (Aho, Salonen, Tarkka, Vuorenmaa & Åsted-Kurki 2011, 294.) Deave ja Johnson (2008, 632) mainitsevat tutkimuksessaan, että isille tulisi harkita itsenäisiä äitiyshuollon käyntejä ja tarjota siellä tiivistetysti sitä tietoa, mitä isät kaipaavat.

Koko perheen kohtaamisen onnistumiseen vaikuttaa olennaisesti työntekijän oma perhekäsitys. Perheen usko omiin kykyihin ja usko onnistumisesta voi järkyä, jos hoitotyöntekijä ei usko perheen selviytyvän ongelmistaan ja pitää perhettä huonosti toimivana. Tämä aiheuttaa perheelle voimattomuuden tunteita. Hoitotyöntekijän roolissa hyviä lähtökohtia koko perheen kohtaamiseen on perheen kuunteleminen, perheen erilaisuuden ymmärtäminen, sen omien selviytymis- ja ongelmanratkaisukeinojen sekä voimavarojen tukeminen ja tilan antaminen. Hoitotyöntekijän on tunnistettava myös tilanteet, joissa perhe tarvitsee avukseen ja tuekseen konkreettisia keinoja, kuten tukiryhmiä. (Ivanoff, Kitinoja, Palo, Risku & Vuori 2006, 11.)

7 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli isyyskokemusten kuvaaminen ja tavoitteena terveydenhoitajan sekä sairaanhoitajan työn kehittäminen isien ja miesten roolia ja isyyttä tukevammaksi. Tietoa voi hyödyntää isyyden puheeksi ottamisessa.

Opinnäytetyön tehtävänä oli selvittää

- 1 Millaisia tunteita ja ajatuksia isät liittävät isäksi tulemiseen?
- 2 Miten isät kuvaavat omaa isyyttään?
- 3 Millaisia kokemuksia isillä on omasta isäsuhteestaan?

8 Menetelmälliset valinnat

8.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivista tutkimusmenetelmää eli laadullista tutkimusta voidaan pääsääntöisesti käyttää silloin, kun ilmiötä ei tunneta eli olemassa ei ole teorioita, jotka selittäisivät tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä. Tutkimuksen avulla yritetään ymmärtää, mistä ilmiössä on kysymys. Kvalitatiivinen tutkimus ei pyri yleistämään kuten kvantitatiivinen tutkimus. (Kananen 2014, 16.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan todellista elämää, ja tähän liittyy ajatus siitä, että todellisuus on moninainen. Tutkijan täytyy muistaa, ettei todellisuutta voi pilkkoa mielivaltaisesti osiin, vaan tapahtumat muovaavat toisiaan ja on mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta tutkitaan ja tarkastellaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkijan täytyy muistaa, ettei hän tutkimusta tehdessä pysty saumattomasti irtaantumaan omista arvolähtökohdistaan vaan ne muovaavat mitä ja miten tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä pyritään tulkitsemaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152.)

Laadullisessa opinnäytetyössä ei pystytä etukäteen määrittelemään, mitä tietoa ja kuinka paljon aineistoa kerätään. Tavoitteena on, että tutkija ymmärtää ilmiön ja tutkimusongelma ratkeaa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkitaan yksittäistä tapausta, ja yhdestä havaintoyksiköstä pyritään saamaan irti mahdollisimman paljon. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten ihmiset näkevät ja kokevat reaali maailman. (Kananen 2014, 18–19.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään enemmänkin löytämään tai paljastamaan tosiasioita kuin todentamaan olemassa olevia väittämiä (Hirsjärvi ym. 2000, 152).

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksessamme pyrittiin saamaan ajankohtaista kokemustietoa aiheesta ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä sopi tällaiseen työhön. Tietoa kerättiin kyselylomakkeen (liite 3) avulla.

8.2 Kysymysten suunnittelu ja laatiminen

Kyselylomakkeen kysymysten suunnittelussa ja laatimisessa on hyvä muistaa muutama tärkeä näkökohta. Yksi niistä on se, millä tavalla kysymykset muotoillaan kyselylomakkeeseen. Yleensä kysymyksissä käytetään kolmea muotoa, joita ovat avoimet ja monivalintakysymykset ja asteikkoihin eli skaaloihin perustuvat kysymykset. Avoimessa kysymyksessä vastaajalle on esitetty kysymys ja jätetty tyhjää tilaa vastausta varten. Kvalitatiivisissa tutkimuksissa on käytetty jo kauan avoimia kysymyksiä, sillä ne mahdollistavat sen, että vastaaja voi todella kertoa, mitä hänellä on mielessään. Ne osoittavat vastaajien tietämyksen kyseisestä aiheesta. Lisäksi ne kertovat, mikä on tärkeää ja keskeistä vastaajien ajattelussa ja miten voimakkaita tunteita asiaan liittyy. (Hirsjärvi ym. 2000, 185–188.) Kysymysten suunnittelussa on oltava huolellinen siksi, että ne luovat perustan koko tutkimuksen onnistumiselle (Valli 2007, 102).

Kyselylomakkeen pituutta kannattaa miettiä, sillä liian pitkä lomake voi saada vastaajan luopumaan vastaamisesta. Ohjeena voidaan pitää viittä sivua aikuisten ihmisten kohdalla. (Valli 2007, 104.) Päteviä tuloksia halutessaan tulee tekijän laatia kysymyksiä, jotka ovat selkeitä ja ymmärrettäviä ja merkitsevät kaikille

vastaajille samaa. Spesifiset eli rajatut kysymykset ovat parempia kuin yleisellä tasolla olevat kysymykset. Yleisiin kysymyksiin sisältyy enemmän tulkinnan varaa. Lyhyet kysymykset ovat parempia, sillä niitä on helpompi ymmärtää kuin pitempiä kysymyksiä. Kysymyksiä, joihin liittyy kaksoismerkityksiä, on vältettävä, sillä tällaisiin kysymyksiin on vaikea antaa vain yhtä vastausta. Kysymyksissä kannattaa tarjota vastaajalle vaihtoehto, ei mielipidettä. Monivalintavaihtoehdot ovat parempia kuin samaa mieltä/eri mieltä -väitteet. Kysymysten määrää ja järjestystä kannattaa harkita. Yleisohjeena on, että yleisimmät ja helpoimmin vastattavat kysymykset sijoitetaan kyselylomakkeen alkuun ja spesifiset lomakkeen loppuosaan. Sanojen valinta ja käyttö kannattaa tarkistaa, sillä niiden tulee olla ymmärrettäviä. Johdattelevia kysymyksiä tulee välttää. (Hirsjärvi ym. 2000, 189–190.)

Kyselylomake on tärkeä esitettävä. Esitutkimuksen tarkoituksena on testata edellä mainittuja näkökohtia, ja kysymysten muotoa on mahdollista korjata varsinaista tutkimusta varten. Lomakkeen ulkoasun tulisi olla selkeä ja avoimille kysymyksille varattu tarpeeksi vastaustilaa. Saatekirjeessä kerrotaan kyselyn tarkoituksesta ja tärkeydestä ja rohkaistaan vastaamaan. Siinä mainitaan mihin mennessä lomake on palautettava ja kiitetään lopussa kyselyyn vastaamisesta. (Hirsjärvi ym. 2000, 191.)

Laadimme kaksiosaisen kyselylomakkeen, jossa oli yhteensä seitsemän isyyteen liittyvää avointa kysymystä. Kysymyksiä jälkeen jätettiin sopivasti vastaustilaa. Kyselylomakkeen ensimmäinen osio sisälsi kaksi kysymystä omasta lapsuudesta, ja toinen osio sisälsi viisi kysymystä omasta isyydestä. Kyselylomake oli kaksiosainen, sillä vertasimme osioiden vastauksia tulosten tarkasteluvaiheessa. Kysely oli yhteensä kolme A4-sivua. Emme halunneet kyselystä liian pitkää, että kysymyksiin vastaaminen säilyisi mielekkäänä. Suunnittelimme lomakkeeseen avoimia kysymyksiä, sillä avoimet kysymykset sopivat kvalitatiiviseen tutkimukseen. Halusimme antaa isien kertoa avoimesti kokemuksistaan ja ilmaista itseään omin sanoin. Valitsimme kyselylomakkeen haastattelun sijaan, sillä mielestämme aihe oli henkilökohtainen ja vaati omassa rauhassa pohdiskelua. Suunnittelimme lisäksi saatekirjeen, missä kerroimme kyselyn tarkoituksesta ja tärkeydestä.

Esitestasimme kyselylomakkeen kahdella isällä tammikuussa 2015 ennen postitusta. Esitestauksen tarkoituksena oli testata kyselylomakkeen toimivuutta ja ymmärrettävyyttä. Kyselylomakkeen esitestaus oli tärkeää, sillä saimme kuulla palautetta lomakkeen kokonaisuudesta. Palautteen perusteella teimme muutamia pieniä muutoksia kysymyksien tarkentamiseksi.

8.3 Aineiston keruu

Sähköpostikyselyissä Internetiä käytetään teknisenä aineistonkeruuvälineenä. Sähköpostissa tehdyissä kyselyissä ei ole samanlaisia häiritsevyyksiä kuin haastattelutilanteessa voi olla. Sähköiseen kommunikaatioon ei liity valta-asetelmia aiheuttavaa sanatonta tai kuvallista viestintää. Välittömässä kohtaamisessa haastattelijan ja haastateltavan sukupuoli, ikä ja etninen tausta voivat määrittää vuorovaikutusta, mutta samaa ilmiötä ei ole yhtä voimakkaasti sähköisesti tehdyissä kyselyissä. Litteroinnissa saattaa tulla virheitä ja se on työläs tutkimuksen vaihe, mutta sähköisen kyselyn tekijöiltä tämä vaihe jää kokonaan pois, koska materiaali saadaan kirjallisessa muodossa jo valmiiksi. Sähköposti voi kuitenkin olla tavallista haastattelutilannetta ilmaisuvoimaltaan vähäisempää, koska käytössä ei ole vuorovaikutukseen kuuluvia ilmeitä, äänenpainoja ja eleitä. (Kuula 2006a, 174–175.)

Tutkimusaineiston kerääminen sähköpostitse ei periaatteessa poikkea tutkimusetiikaltaan tai tietosuojaltaan muista aineiston hankinnan muodoista. Luotamuksellinen viestintä on määritelty perustuslaissa, ja koskee samalla tavalla sähköpostitse käytävää viestintää. Sähköpostiosoitteiden hankintaan on oltava luvat; sähköposti on roskapostia, mikäli se on lähetetty ilman hyväksyntää eri vastaanottajille. Yksittäiselle vastaanottajalle sähköpostikyselyä lähetettäessä on kerrottava, miten heidän sähköpostiosoitteensa on löydetty. Tutkimuksen perustiedot ja tietosuojatarkaisut tulee kertoa aina. Sähköisen aineistonkeruun kautta saatavia tunnistetietoja on esimerkiksi sähköpostiosoite. Tutkijan yhteystietojen, tutkimuksen tavoitteen ja muiden tutkimuksen perustietojen lisäksi täytyy haastateltavalle kertoa mahdollisesta aineiston säilyttämisestä jatkotutkimuksia varten. Sähköpostia käytettäessä täytyy olla huolellinen, jotta luotta-

muksellisuus säilyy. Internetin avulla toteutettu aineistonkeruu on melko selkeää tutkimuseettisesti sekä tietosuojan kannalta, sillä vastaajat voivat itse päättää mitä tietoja antavat tutkimukseen, kuten esimerkiksi sähköpostikyselyssä. (Kuu- la 2006a, 175, 177.)

Isät, joille postitimme kyselylomakkeet, olivat aiemmin vastanneet Pelastakaa Lapset ry:n miehille suunnattuun kyselyyn. Kyselyssä kartoitettiin mies- ja isätoimintaa Pohjois-Karjalan alueella, ja kyselyn lopussa oli kohta käytettävyydestä mahdollisiin haastatteluihin tai opinnäytetöihin. Opinnäytetyön kysely lähetettiin suostumuksensa antaneille isille. Pelastakaa Lapset ry:n Isä-kyselyn tekijä toimi myös meidän opinnäytetyömme asiantuntijaohjaajana. Opinnäytetyömme asiantuntijaohjaaja lähetti kyselylomakkeet saatekirjeineen, koska hänellä oli suostumuksensa antaneiden isien sähköpostiosoitteet tallessa. Lisäksi tuntui luontevalta, että olimme hänen kauttaan yhteydessä isiin. Kyselylomakkeen vastausaika oli 19.1–9.2 eli aineisto saatiin tammi-helmikuun 2015 aikana.

8.4 Aineiston analyysi

Runsas aineisto ja elämänläheiset tarinat tuovat analyysiin mielenkiintoa, mutta se voi olla myös haastavaa ja ongelmallista. Analyysivaihe tulisi aloittaa heti aineiston keruuvaiheen jälkeen. Tuore aineisto inspiroi tutkijaa, ja yksittäiset tulokset on hyvä yrittää nähdä kokonaisuuden osana jo alkuvaiheessa. Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa analysoidaan monesti jo aineistonkeruuvaiheessa. Tutkijasta riippuu, kuinka erillisinä vaiheina hän pitää aineistonsa luokittelua, analyysia sekä tulkitsemista. Aineiston sanallinen muoto säilytetään usein alkuperäisenä. Työskentelytapoja on hyvin monenlaisia, ja vain harvat tekniikat ovat standardoituja. Analyysitavoista mikään ei ole ainoa oikea tai selkeästi parempi kuin muut tavat. Tutkija voi käyttää joko induktiivista tai abduktiivista päättelyä. Induktiivisen päättelyn keskiössä on aineistolähtöisyys, ja abduktiivisessa päätelyssä tutkija pyrkii todentamaan joitakin valmiina olevia teoreettisia ideoita omaa aineistoaan käyttäen. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 135–136.)

Postitimme kyselyt tammikuussa 2015, ja vastausajaksi päätettiin kolme viikkoa. Tavoitteena oli saada vastauksia 5-10 isältä. Vastauksia saatiin yhteensä kuudelta isältä. Pehdyimme aineistoon sitä mukaa, kun saimme vastauksia. Aineiston analysointi aloitettiin numeroimalla isät vastausajankohdan mukaan ja kokoamalla kaikki saman kysymyksen vastaukset yhteen. Aineisto koottiin Microsoft Word -ohjelmalla ja lopullisen aineiston määrä oli yhteensä noin viisi A4-sivua fontilla Times New Roman, fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1. Aineisto tulostettiin ja luettiin läpi useita kertoja. Teimme ajatustyötä lukemalla vastauksia monta kertaa ja miettimällä, millaisia asioita sieltä nousee esiin. Käytimme analyysivaiheessa induktiivista päättelyä, sillä opinnäytetyömme on aineistolähtöinen.

Aineiston kuvailua voidaan pitää perustana analyysille. Tarkoituksena on karvoittaa tapahtumien, henkilöiden tai kohteiden piirteitä sekä ominaisuuksia. Aineiston kuvailua on monenlaista, niin vahvaa kuin heikkoa. Vahva kuvaus kuvailee tarkasti ilmiön, jota tutkitaan; heikko kuvaus keskittyy pelkkien faktojen esittämiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei voida päästä puhtaaseen kuvailuun, koska tutkija tekee omia valintoja jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Näin ollen tutkija ei pysty täysin häivyttämään itseään kuvaillessaan aineistoa. Laadulliset tutkimukset kärsivät monesti liian pitkästä raportoinnista. Tutkijan ei pidä esittää liikaa pieniä yksityiskohtia, vaan miettiä kriittisesti jokaisen yksityiskohdan tarpeellisuus kokonaisuuden valossa. Aineiston kuvausta tehdessä täytyy muistaa, mikä on tutkimuksen tarkoitus. Ulkopuolinen, kriittinen lukija on hyvä apu kirjoittaessa ensimmäisiä kuvauksia. Kuvaillessa aineistoa ilmiöt tulisi sijoittaa paikkaan, aikaan, kulttuuriin ja sinne minne ilmiö kuuluu. (Hirsjärvi & Hurme 2010 145–146.)

Analyysivaiheessa ensiarvoisen tärkeää on tutkijan ajatteluprosessi ja asioiden ymmärtäminen. Tutkija tarkastelee aineistoa aina oman ajatusmaailmansa kautta. Tutkittavaa ilmiötä halutaan ymmärtää mahdollisimman laaja-alaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään aineiston onnistuneeseen tulkintaan. Tutkija voi tulkita aineistoaan hyvin monista eri näkökulmista ja monin eri tavoin. Riippuen siitä, millaisia asioita aineistosta haetaan, vaikuttaa siihen millaisia tulkin-toja tutkija aineistosta tekee.

Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista, että tutkimusprosessi sisältää tulkin-
taa alusta loppuun asti. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 149–152.)

Teema ja teemoittelu eivät ole yksinkertaisia asioita. Hirsjärvi ja Hurme tarkoittavat teemoittelulla kuitenkin analyysin aikana tarkasteltavia yhteisiä piirteitä, jotka nousevat aineistosta ja ovat usealle haastateltavalle yhteisiä ilmiöitä. Teemoittelulla löydetty teemat sisältävät aina tutkijan tulkinnan aiheesta. Aineiston purkamiseen teema-alueittain voidaan käyttää tekstianalyysiohjelmaa, tietokonetta kirjaamisen apuvälineenä, tai purkamiseen ei käytetä lainkaan tietokonetta. Merkintäkorttien avulla voidaan merkitä aineistoon teema-alueet ja haastateltavien numerot. Aineiston purkaminen on itse asiassa jo lukemisvaiheen alkua ja analysointia. Tutkijan täytyy selvittää aineistosta olennainen sisältö vastauksien avulla. Aineiston lukemiseen täytyy varata aikaa, jotta siihen voidaan paneutua huolella ja lukea useampaan kertaan läpi. Ennen huolellista lukemista aineistoa ei pysty analysoimaan. Aineistoa lukiessa kannattaa huomioida erilaisia sisällöllisiä teemoja, kuten esimerkiksi olosuhteiden kuvailu ja tapahtumat, jotka ovat erityisiä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 173, 141–143.)

Aineiston teemat muodostuivat tutkimustehtävien kautta. Kävimme aineiston läpi yhdessä, jotta kaikki olennainen tulisi huomioitua ja jaottelimme aiheet sopivan teeman alle. Jaottelun jälkeen oli helpompi käydä aineistoa läpi. Aineistoon perehdyttiin alleviivaamalla ja etsimällä siitä keskeisiä ilmaisuja ja etsimällä vastauksia kyselyn teemoihin. Etsimme aineistosta myös yhtäläisyyksiä. Samalla muodostui alateemoja. Aineiston purkamisen avuksi, teimme teema-alueittain taulukon, jotta visuaalisen lukijan olisi helpompi tulkita aineiston analyysiprosessia ja teemojen muodostumista (liite 5).

Kvalitatiivisen aineiston analysointiin sopii teemoittelu, koska aineistosta voidaan nostaa esille teemoja, jotka selventävät tutkimusongelmaa. Siten voidaan vertailla, kuinka tietyt teemat esiintyvät ja ilmenevät aineistossa. Tekstistä pyritään etsimään aiheet, jotka ovat tärkeitä tutkimusongelman kannalta, ja erotellaan ne muusta aineistosta. Aineistosta poimitaan myös vastaajien sitaatteja, jotka järjestetään teemoittain. Hyvin onnistunut teemoittelu tarvitsee käytännön ja teorian vuoropuhelua. Sitaatti voi olla perusteluna tutkijan tekemälle tulkinnal-

le, tai tekstikatkelma voi olla aineistoa kuvailevana esimerkkinä. Suoraan otettu lainaus voi olla elävöittävässä tekstissä, ja joskus aineistosta pelkistetään tiivistettyjä kertomuksia. (Eskola & Suoranta 2005, 174–175.)

Teemat, jotka nousivat aineistosta liittyen ensimmäiseen tutkimustehtävään ” Millaisia tunteita ja ajatuksia isät liittävät isäksi tulemiseen?” olivat **isien tunteet** sekä **isien ajatukset**. Ensimmäinen tutkimustehtävä jaettiin vastausten perusteella neljään alateemaan. Toiseen tutkimustehtävään ” Miten isät kuvaavat omaa isyyttään?” liittyviä teemoja olivat **isyys, työnjako perheessä ja oman isän malli**. Alateemoja toisen tutkimustehtävän osalta löytyi kymmenen. Teemat **oma isä ja isän suhtautuminen, omien vanhempien työnjako kotona** sekä **suhde omaan isään** liittyivät kolmanteen tutkimustehtävään ”Millaisia kokemuksia isillä on omasta isäsuhteestaan?” Kolmas tutkimustehtävä on jaettu yhdeksään alateemaan. Teemat löytyvät **tummennettuna** tulokset-osiossa.

Käytännöllisen ongelman ratkaisussa teemoittelu on hyvä valinta aineiston analysointitavaksi. Tekstiaineistosta voidaan saada esille kokoelmia erilaisista vastauksista tai esitettyihin kysymyksiin tuloksia, mikäli teemoitteluä jatketaan pidemmälle. Laadullisen aineiston kanssa koetaan usein hankalaksi se, että siitä voisi kirjoittaa vaikka kuinka paljon. Tutkijan voi olla vaikeaa päättää, mistä kannattaa kirjoittaa ja mistä ei. Kvalitatiivisessa analyysissä haasteena on vaikutelmanvaraisuus ja liialliseen kokemukseräiseen tietoon luottaminen. Ylenmääräinen sitaattien käyttö ei ole hyväksi raskaslukuisuutensa sekä syvällisten teoreettisten ajatusten puuttumisen vuoksi. (Eskola & Suoranta 2005, 178–180.)

Käytimme aineistosta myös suoria lainauksia, jotka kuvasivat mielestämme osuvasti käsittelemiämme teemoja. Pyrimme selkeään, mutta kuvailevaan raportointiin kirjoittaessamme opinnäytetyön tuloksista. Mietimme tarkasti tuloksia kirjoittaessamme, että jokainen esiin nostamamme yksityiskohta on tarpeellinen kokonaisuuden kannalta. Aineistoa kuvaillessamme pyrimme aktiivisesti pohtimaan, mikä oli tutkimuksemme tarkoitus.

9 Tutkimuksen tulokset

9.1 Isäksi tulemiseen liittyvät tunteet ja ajatukset

Opinnäytetyön ensimmäisenä tutkimustehtävänä oli selvittää, millaisia tunteita ja ajatuksia isät liittävät isäksi tulemiseen. Kysyimme isiltä, miltä isäksi tuleminen tuntui ja millaisia ajatuksia siihen liittyi. Teemat, jotka muodostuivat kysymyksien kautta, olivat **isien tunteet** sekä **isien ajatukset**. Isäksi tuleminen herätti isissä hyvin erilaisia tunteita. Isien tunteet vaihtelivat onnellisuudesta pelkoon ja ylpeydestä hämmennykseen. Vastauksista välittyi tunteiden kirjo, jonka lapsen saaminen saa aikaan. Eräs isistä kirjoitti, että niin tärkeän asian kuin lapsen syntymän, kuuluukin olla jännittävä kokemus. Useampi isä kertoi pelosta esimerkiksi, että pudottaa vauvan tai osaako hoitaa omaa lastaan. Yhtä isää pelotti, miten väsynyt hän olisi lapsen hoitamisesta. Muutama isä kuvaili isäksi tulemistaan, että se oli ”hieno” kokemus. Eräs isä pohti, ettei isäksi tulon tunnetta voi oikein sanoin kuvailla.

”Olihan se jotenkin uskomaton tunne, mutta myös sanoinkuvailematon.” Isä 4

Ajatukset isäksi tulemisesta olivat hyvin monenlaisia. Vastaukset kertoivat eri tavoin uuden elämäntilanteen aiheuttamasta hämmennyksestä. Yksi isistä kuvaili, ettei tiennyt lainkaan, mitä on tulossa. Hän kertoi pohtineensa, millainen isä hän haluaisi olla. Eräs isistä kirjoitti, että isäksi tuloon liittyy todella paljon opeteltavaa ja opetteleminen jatkuu edelleen. Isäksi tuleminen kerrottiin lisänneen vastuuta yhteisestä perheestä. Myös elämän jatkuvuuden tunne tuotiin esiin.

”Siitä tuli sellainen jatkuvuuden tunne. Tunne siitä, että elämä ei lopukkaan... Eikä vanheneminen pelota enää yhtään.” Isä 5

Eräs vastaajista kirjoitti monipuolisesti ajatuksiaan nykyisyydestä. Hän kertoi mietteitään siitä, että yhteiskunnassa vallitsevat ihanteet osallistuvasta ja hoi-

vaavasta isyydestä. Hän kertoi omista riittämättömyyden tunteistaan näihin valitseviin ihanteisiin liittyen. Isä koki ristiriitaiseksi, että hän on saanut ikääntyneemmiltä naisilta ”yliampuvaa” ja ”katteetonta” ylistystä isyydestään. Hän kertoi, ettei pidä itseään huonona isänä eikä koe, että hänen itsetunnossaan olisi vikaa. Isä kuitenkin koki, että isyydelle asetetut vaatimukset ovat ristiriitaisia.

”Nykyiseen isyyteen kohdistuvat vaatimukset vain ovat niin tavattoman ristiriitaisia keskenään kun ajassamme vaikuttavat edelleen kaikki kolme suurta isyyden vaihetta: vanha patriarkaalinen isä ehdottomana auktoriteettina, teollisen yhteiskunnan työssäkäyvä ja perheen elättävä breadwinner-isä sekä uusi, osallistuva ja hoivaava isä.” Isä 2

9.2 Kokemus omasta isyydestä

Opinnäytetyön toisena tutkimustehtävänä oli selvittää, miten isät kuvaavat omaa isyyttään. Isiltä kysyttiin, millainen isä hän on ja miten isyys näkyy arjessa. Kysyimme myös kokemuksia siitä, millainen työnjako ja rooli heillä vallitsi kotona lasten äidin kanssa, mitä asioita haluttaisiin ottaa omalta isältä omaan isyyteen ja mitä asioita ei. Kysymyksien kautta muodostui teemoja, joiden aiheina olivat **isyys, työnjako perheessä ja oman isän malli**.

Omaa isyyttään isät kuvailivat eri tavoin. Isät pohtivat sitä, millaista on hyvä isyys ja millaista se on arjessa sekä millaisia ovat isyyden haasteet. Moni vastanneista isistä piti itseään hyvänä isänä, ja isyyden kuvailemiseen käytettiin erilaisia positiivisia adjektiiveja. Eräs isä totesi kysymyksen ”Millainen isä olet?” vaikeaksi vastata, sillä hän koki, että isyys muuttuu vuosien kuluessa.

”Isyys on sitä, millaiseksi se arjessa ja elämäkulussa milloinkin muodostuu, eikä se pysy samana...” Isä 1

”Anteeksiantava, huomioiva, rakastava, rehellinen ja aktiivinen. Jos teen väärin pyydän anteeksi pojaltani ja päinvastoin. Jos poikani sanoo tai kysyy jotain niin vastaan heti.” Isä 6

Siinä, miten isyys näkyy arjessa, nousi tärkeiksi asioiksi läsnäolo, rakkauden näyttäminen ja yhdessä tekeminen. Moni isä kuvasi yhdessä tekemisen olevan yhteisiä leikkejä ja arkiaskareita. Myös perustarpeiden huolehtiminen, rajojen asettaminen ja lasten hoivaaminen mainittiin.

”Isyyden konkreettisin pyrkimys on olla läsnä lasten arjessa ja pyrkiä aistimaan heidän tunteensa ja vointinsa tarpeeksi hyvin, että osaa heitä hoivata.” Isä 1

”Huolehdin perustarpeet ja annan terveellistä ruokaa. Olen myös aina mukana leikeissä ja otan lapsen mukaan pihahommiin yms.” Isä 4

”Rajat tulevat selittämällä ja kertomalla.” Isä 5

”Halaan poikaani ja annan joka yö hyvän yön suukon.” Isä 6

Isyyden haasteiksi muutama isä kuvasi oman jaksamisen ja avioeron jälkeisen etä-isyyden.

”...olen ns. etäisä. Yhdessäolomahdollisuudet lasteni kanssa vähäisemmät kuin toivoisin.” Isä 3

”...pöden huonoa omaatuntoa jos työpäivän jälkeen en jaksa.” Isä 4

Seuraavaksi käsitelimme työnjakoa ja isien roolia lasten äidin kanssa kotona. Isät pohtivat sitä, miten erilaiset työt jakaantuvat perheessä ja mitkä asiat siihen vaikuttavat. Töiden jakamisessa kertoi useampi isä pyrkivänsä tasa-arvoisuuteen ja siihen, että kotona osallistutaan kaikkiin töihin. Samassa yhtey-

dessä isät silti mainitsivat, että pääasiassa työt ovat kuitenkin jakaantuneet. Muutama isä kertoi syyksi sen, että lasten äidillä on enemmän aikaa kodin töihin kuin heillä itsellään. Eräs isä toi esille, että pyrkii myös omien lastensa kasvatuksessa tasa-arvoiseen työnjakoon.

”Pyrimme teoriassa tasa-arvoiseen työnjakoon, mutta käytännössä lasteni äiti tekee enemmän esimerkiksi kotitöitä ja lapsien hoivamista.” Isä 1

”...lapsilleni yritän kasvattaa ajatusta että ei ole miesten/naisten töitä/värejä/vaatteita/harrastuksia vaan maailma on vapaa.” Isä 4

Viimeisenä teemana isyyden kuvailemisessa oli oman isän malli. Isät pohtivat, mistä haluaisivat ottaa isältään mallia omassa isyydessään ja missä asioissa eivät. Useassa vastauksessa tuotiin esille oman isän isyydestä hyviä asioita, joi- ta haluttiin tuoda omaan isyyteen tai ne oli jo tuotu. Yksi isä koki, että voi ottaa omasta isästään mallia kaikessa.

”Isän rakkaus on asia joka yhdistää ja hyvä sydämys.” Isä 4

”Toimin varmaan aika samantyyppisesti...” Isä 5

Muutama isä pohti, ettei haluaisi ottaa omaan kasvatukseensa ruumiillista kuri- tusta, mitä omassa lapsuudessa oli ollut. Lisäksi yksi isä mainitsi, ettei toivoisi oman isän kiireistä ja stressintäyteistä arkea itselleen. Eräs isä pohti sukupuol- ten välistä työnjakoa ja sitä, miten hänen oma isänsä oli tiukasti kiinni siinä, että on miesten ja naisten työt, ja että hän on halunnut omien lastensa kasvatukses- sa välttää tätä mahdollisimman pitkälle.

”...en toivoisi että koskaan joudun yhtä kiireiseen ja stressintäytei- seen arkeen mitä isälläni oli.” Isä 4

”Ei siis liikaa kuria ja vitsaa...” Isä 5

”En halua olla passiivinen, hiljainen, aggressiivinen ja etäinen.” Isä

6

9.3 Kokemukset omasta isäsuhteesta

Kolmantena tutkimustehtävänä opinnäytetyössämme oli selvittää, millaisia kokemuksia isillä oli omasta isäsuhteestaan. Isiltä kysyttiin, millainen heidän isänsä oli ja kuinka hän suhtautui heihin. Isiä pyydettiin myös kertomaan omien isiensä kanssa olleista tilanteista, jotka ovat jääneet mieleen. Lisäksi kysyimme vastaajien vanhempien työnjaosta ja rooleista kotona. Isiä pyydettiin myös kuvailemaan kuinka heidän isäsuhteensa on muuttunut vuosien kuluessa ja millainen se on nyt. Kysymyksen kautta muodostuneet teemat tähän osioon olivat: **oma isä ja isän suhtautuminen, omien vanhempien työnjako kotona ja suhde omaan isään.**

Kokemukset omasta isästä olivat erilaisia. Eräs vastaajista kirjoitti, kuinka hänen isänsä suhtautuminen häneen ja veljeensä oli huolehtivaista, mutta tunteita ei juurikaan ilmaistu. Sama isä totesi, että isä ei asettanut lapsilleen vaatimuksia tai odotuksia, vaan korosti erityisesti sitä, että lapset saivat tehdä valinnat elämässään itse. Hän kertoi saaneensa tukea isältään sitä pyydettyä, mutta koki itsenäistymiseen liittyvänä asiana sen, että hän ei juuri apua pyytänyt. Yksi isä kuvaili omaa isäänsä ihmiseksi, joka teki paljon, mutta ei juuri puhunut tekemisistään. Hän myös koki, että isä oli nimenomaan isä eikä kaveri. Hänen mielestään isä oli joskus etäinen, mutta ei kuitenkaan pelottava. Yksi isistä kuvaili omaa isäänsä rauhalliseksi, tarkaksi, vähän araksi ja siistiksi mieheksi. Muutama vastaajista kertoi erityisasemastaan: toinen oli pienen suvun poikalapsi, toinen nuorin ja isänsä ainoa biologinen lapsi perheessä.

Muutamassa vastauksessa korostui se asia, että isät tekivät paljon töitä. Pari vastaajista kuvaili isäänsä sanoilla ”perusduunari, tehdastyöläinen” sekä ”käytännön tekijä”. Paljon työtä tekevästä isistä kerrottiin, että aikaa lapsille ei ollut paljon tai isä ei ollut kotona ollessaankaan aina läsnä. Mieleen jääneitä hetkiä olivat kuitenkin olleet yhdelle isälle ne tilanteet, jolloin isä oli läsnä.

”Isäni oli lapsuuteni aikana paljon töissä, ja hyvin työorientoitunut. Lisäksi oli paljon työmatkoja ulkomaille” Isä 2

”Isäni työskenteli siis myös töiden jälkeen baarissa. Vähän siis oli aikaa lapsille –isosiskoni minut kasvatti/opetti lukemaan jne. ...” Isä 4

Muutamalla vastaajalla oli myös vaikeita kokemuksia omasta isästä. Yksi isä kertoi kokemastaan väkivallasta, toinen taas alkoholin varjostamasta lapsuudesta.

”Isäni oli alkoholisti ja hän rakasti minua ja siskoani narsistisen alkoholistin maailmansa kautta, luulen että hän olisi halunnut olla ennemminkin isä kun osasi, mutta alkoholistin oma minä oli hänelle tärkeämpi kuin oma perhe, paljon lupauksia jotka jäivät lupauksiksi.” Isä 1

”Isälle tuli masennus ... Isä lepäsi paljon ja oli hiljainen. Kerran isä potkaisu mahaani ja lensin rappuset alas kun sylkäisin ja olin aggressiivinen isää kohtaan. Toisen kerran isä repi minua kynsillä kurkustani, työnsi ulos ja laittoi oven lukkoon” Isä 6

Mieleepainuvimpia hetkiä vastaajille olivat isän kanssa yhdessä tehdyt asiat. Ne harvinaiset hetket kun isä teki ruokaa, mikä maistui aina erityisen hyvälle, olivat jääneet yhdelle isälle hyvin mieleen. Eräs vastaajista harmittelee muistikuvien vähyyttä, ja toinen taas toteaa, että mitään erityisiä tilanteita ei ole jäänyt mieleen. Monet yhteiset kokemukset isän kanssa liittyivät luontoon ja siihen, kun isä oli opettanut jonkin asian.

”Mieleepainuvia kokemuksia isän kanssa ovat metsään, metsässä olemiseen ja metsästämiseen liittyvät kokemukset. Luonnossa liikkumisesta ja siellä olemisesta on oppinsa saanut nimenomaan isältä.” Isä 2

"Opetti ampumaan, kalastamaan, ajamaan autoa..." Isä 3

Eräs isistä kertoi tapauksesta, jossa hän oli leikkinyt veljensä kanssa ilmakiväärillä. Isä oli harvoin suuttunut mistään niin paljon kuin kyseisestä tapauksesta. Vastaja kokee opetuksen arvokkaana, ja hän ei ole sen jälkeen mieltänyt aseita leluiksi. Yksi vastaajista kertoo isänsä opettaneen muiden isien kanssa koko heidän pihapiirinsä poikia erilaisissa peleissä, polkupyöräilyssä sekä askartelussa. Kesämökkeily oli erään isän lapsuuden perheen yhteistä aikaa.

"Isä kyllä puuhasteli leikeissä mukana, eikä tekemistä puuttunut."

Isä 5

Työnjakoa vanhempien kesken isät kuvailivat pääasiassa perinteiseksi. Puolet vastaajista käytti nimenomaan sanaa 'perinteinen' kertoessaan vanhempiensa rooleista kotona. Eräs isistä kirjoitti, että perinteistä roolijakoa heidän perheessään edusti myös isän selvä auktoriteettiasema kotona.

"Työnjako kodin piirissä on ollut hyvin perinteinen, ajan normin mukainen. Äiti on vastannut kodinhoidosta ja pääosin lasten hoivasta."

Isä 2

"Roolit olivat aika perinteiset - äiti vastasi ruoanlaitosta - isä korjaustöistä." Isä 4

"Aika perinteinen. Isä hoiti tekniset asiat ja äiti ruoka- ja siivoushommat." Isä 5

Eräs vastaajista kertoi äitinsä olleen kotona lasten ollessa pieniä, ja näin ollen hoitaneen kotityöt. Hänen isänsä oli tehnyt isommat ruokaostokset ja siivoukset. Yksi vastaajista pohdiskelee äidillään olleen "kaksoistaakan", koska molemmat vanhemmat kävivät työssä ja äiti hoiti lisäksi kotityöt. Vastajan mukaan tätä lienee perusteltu sillä, että isä tienasi enemmän ja teki enemmän töitä kuin äiti. Isä oli ollut toisinaan ulkomailla pidempiä aikoja työn vuoksi. Yksi isistä mainitsi

äitinsä näyttäneen kaapinpaikan voimakkaan luonteensa vuoksi, vaikka koki heidänkin perheessään olleen perinteiset roolit vanhempien kesken. Toinen isä kertoi äitinsä olleen perheenpää useissa asioissa, koska isä oli ollut paljon omilla reissuillaan. Eräs vastaajista totesi, että hänen vanhempansa edustivat perinteistä näkemystä siitä, että rakkaus osoitetaan työnteolla.

Omasta isäsuhteestaan ja sen muuttumisesta isillä oli erilaisia kokemuksia. Yksi isistä kirjoitti, että hänen isänsä on ollut hänelle tavallaan malli, miten ei pitäisi toimia. Toinen kertoi, että he ovat isänsä kanssa etäisiä, mutta hyvissä väleissä. Yhteyttä pidetään puhelimitse. Erään vastaajan isä oli jo kuollut, joten hän kertoi suhteen elävän muistoissa ja tarinoissa omille lapsille. Kyseinen isä ajatteli isästä kertomisen tuovan omille lapsille tunteen sukupolvien ketjuun kuulumisesta sekä kenties eväitä omaan tulevaan vanhemmuuteen. Yksi vastaajista kertoi isäsuhteen olevan melko samanlainen kuin ennenkin, vaikka joitakin muutoksia on tapahtunut. Hän kertoi, ettei koe olevansa vanhempiensa kanssa kaveri, vaan vanhemmilla on nimenomaan vanhempien rooli ja isovanhemmuus on vielä tärkeämpi asia. Vastauksissa kuvailtiin, että isovanhemmuuden ja isoisän rooli on erilainen isän rooliin verrattuna.

”Isoisän rooli on niin kovin erilainen kuin isän rooli vastuiden ja kuormittavuuden kannalta, että isäni näyttää aidosti nauttivan isoisyydestä. ...Samalla minun ja isäni väliseen suhteeseen on löytynyt uutta rentoutta ja tiettyä yhteisen projektin tuntua, kun minunkin lapsilleni pitää opettaa kaiken maailman metsässä ja järvellä toimimiset.” Isä 2

Yksi isä koki vanhempiensa viikonloppuisen alkoholinkäytön vaikuttaneen myös isäsuhteeseen. Alkoholinkäytöstä on jäänyt pelkoja riitelystä. Lapsina he eivät olleet riidoissa läsnä, mutta olivat kuitenkin kuulleet vanhempiensa riitelyn omiin huoneisiinsa. Äiti oli myöhemmin sairastunut vakavasti ja isällä oli ollut suhde naapurin rouvan kanssa. Vanhemmille seurasi ero, joka ei ollut sopuisa. Vastaajan suhde isään on parantunut, mutta kyseiset tapahtumat eivät ole unohtuneet.

”Suhde isään on sinällään hyvä ja luottamus on pikku hiljaa parantunut ja parantumassa mutta kyllä haavat ovat edelleen olemassa. Isäni on hyvä isoisä lapsilleni ja sen hänelle suon. Ehkä hänkin ymmärtää Samuli Putron laulun sanoin: ”Lapsuus nyt se ainoa kuin naarmu polvitaipessa / Vain puhallus ja pois se on” Isä

4

10 Pohdinta

10.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli isyyskokemusten kuvaaminen ja tavoitteena terveydenhoitajan sekä sairaanhoitajan työn kehittäminen isien ja miehien roolia ja isyyttä tukevammaksi. Tutkimuksessa saatiin vastauksia tutkimustehtäviin: millaisia tunteita isät liittävät isäksi tulemiseen, miten isät kuvaavat omaa isyytään ja millaisia kokemuksia isillä on omasta isäsuhteestaan. Saatuja tuloksia voi hyödyntää isyyden puheeksi ottamisessa sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan työssä.

Tähän opinnäytetyöhön osallistuvien isien määrä oli pieni, joten isoja johtopäätöksiä ei voida tulosten perusteella tehdä. Emme pyri yleistämään, vaan tarkastelemaan juuri näiden isien kokemuksia syvällisemmin. Tarkoituksena oli kuvata juuri näiden kuuden isän kokemusmaailmaa isyydestä ja valottaa isyyteen liittyvää tunnemaailmaa ja auttaa sen ymmärtämisessä. Tulokset antavat suuntaa, ja niistä löytyy yhteneväisyyksiä aiemmin tutkittuun tietoon.

Isäksi tulemisessa on perusteltua puhua tunteiden ristiriitaisuudesta. Se tarkoittaa esimerkiksi epätoivon ja ilon sekä etäisyyden ja läheisyyden tunteiden esiintymistä yhtä aikaa ja vuorotellen. Tällainen tunteiden ristiriitaisuus saattaa hämmentää miestä ja myös hänen läheisiään. (Huttunen & Mykkänen 2008, 173.) Opinnäytetyön tuloksissa käy ilmi sama asia: isillä on ristiriitaisia tunteita isäksi tullen yhteydessä. Yksi isä toi esille sen, miten ristiriitaisia vaatimuksia

isytyteen kohdistuu ja miten se herättää riittämättömyyden tunteita. Opinnäytetyön tuloksista nousi esille, että isyys herättää isissä monenlaisia ajatuksia. Isyys tuntuu hienolta, mutta tuo myös vastuuta ja uuden opettelemista. Se herättää myös ajatuksia siitä, osaako hoitaa lasta. Eräs isä pohti omaa jaksamistaan isänä.

Paajasen (2006, 98) mukaan isät pitävät tärkeänä yhteistä aikaa perheen ja lapsen kanssa, hellyyden ja rakkauden osoittamista sekä vastuuntuntoista toimintaa ja rajojen asettamista. Opinnäytetyön tuloksissa nousi yhteneväisesti esille se, että yhdessä tekeminen ja läsnäolo lapsen kanssa koettiin tärkeänä asiana. Tuloksissa isät toivat isänrakkauttaan ja osallisuuttaan vanhemmuuteen esille, kuvaillessaan isyyttään yksityiskohtaisesti. Opinnäytetyön tuloksissa isät pitivät vastuunottoa ja rajojen asettamista yhtäläillä tärkeänä.

Boller, Raikes, Schiffman ja Summers (2006, 145) tarkastelivat tutkimuksessaan, mitä asioita isät liittävät hyvään isyyteen. Henkinen ja fyysinen läsnäolo, asioiden opettaminen lapselle sekä asioiden yhdessä tekeminen koettiin tärkeäksi. Kyseisen tutkimuksen isät nostivat esille samoja asioita mitä Valkosen (2006, 38–39) väitöskirjassa lapset toivat esille hyvästä vanhemmuudesta. Myös opinnäytetyön tuloksissa isät pitivät näitä asioita tärkeänä omassa isyydessään.

Opinnäytetyön tuloksissa haastaviksi asioiksi mainittiin elämän eri osa-alueiden, kuten työn ja perheen, yhteensovittaminen. Myös Paajasen tutkimuksen (2006, 98) tuloksissa isät pitivät näitä asioita haastavina. Opinnäytetyön tuloksissa yksi isä toi esille eroisyyden ja sen tuoman harmin siitä, että yhdessäolomahdollisuudet ovat lasten kanssa vähäisemmät.

Huttusen (2001, 168–170) mukaan uudenlaisia enemmän arkiaskareisiin, kasvatukseen ja lasten hoitamiseen osallistuvia sekä läsnäoloon ja aktiiviseen vuorovaikutukseen pyrkiviä isiä kutsutaan osallistuviksi ja hoivaaviksi isiksi. Opinnäytetyön tuloksissa isät kertoivat pyrkivänsä työnjaossa kotona tasa-arvoisuuteen lasten äidin kanssa. Lisäksi läsnäoloa, yhdessä tekemistä ja arkeen osallistumista lasten kanssa pidettiin tärkeänä, joten opinnäytetyön tulok-

set viittaavat tältä osin uudenlaiseen osallistuvaan ja hoivaavaan isyyteen. Opinnäytetyön tulokset kertovat myös, että vaikka isät pyrkivät tasa-arvoisuuteen kotitöissä, työt olivat silti joissakin perheissä jakaantuneet. Paajasen (2006, 98) tutkimuksessa isien asenne on hyvin tasa-arvoinen, mutta käytännön tilanteissa tämä ei isien itsensäkään mielestä aina näkynyt. Opinnäytetyömme tuloksissa ilmenee joidenkin isien kertomuksissa tämä sama asia.

Opinnäytetyön tuloksissa isät kuvailivat, mitä haluaisivat ottaa omalta isältä omaan isyyteen ja mitä eivät. Hyviksi asioiksi nimettiin esimerkiksi isänrakkaus, hyväsydämys, rauhallisuus, siisteys ja rehellisyys. Asioita, joita ei haluttu omaan isyyteen tuoda, nousivat esille kiireisyys, liika kuri, passiivisuus, hiljaisuus, aggressiivisuus ja etäisyys. Rankisen (2010, 88) mukaan miesten kertomuksissa oma isä esiintyy usein etäisenä, niin emotionaalisesti kuin fyysisesti poissaolevana, perheen elatuksen turvaajana ja tiukkana kurinpitäjänä. Ideaali näkemys omasta vanhemmuudesta olisi hoivaava, vastuullinen ja osallistuva isä. Opinnäytetyömme tuloksissa nousi esille samankaltaisia asioita, miten omaa isää kuvailtiin ja mitä asioita omaan isyyteen haluttiin tuoda ja mitä ei. Tuloksissa yksi isä toi esille, että voi ottaa mallia kaikesta omalta isältään.

Opinnäytetyön tuloksissa isillä oli erilaisia kokemuksia omasta isästään. Korhosen (1999, 141, 143) väitöskirjassa tarkastellaan suuriin ikäluokkiin kuuluvien miesten kokemuksia heidän omista isistään. Korhonen kirjoittaa muun muassa etäisistä auktoriteeteista sekä epävakaista ja arvaamattomista isistä. Opinnäytetyömme tuloksissa oli myös piirteitä kyseisistä isätyypeistä. Tuloksistamme kävi myös ilmi, että vastaajilla oli kokemuksia etäisistä ja vaiteliaista isistä. Valkosen (2006, 38) väitöskirjassa tutkittiin lasten käsityksiä hyvästä vanhemmuudesta. Ajan antaminen lapselle nousi esiin tärkeänä seikkana. Opinnäytetyön tuloksissa kuvailtiin lämmöllä isän kanssa vietettyjä hetkiä, ja ne koettiin mieleen painuneiksi muistoiksi. Tuloksista ilmeni yhteneväisesti, että moneen yhdessä tekemisen hetkeen isän kanssa liittyi luonto tai isän opettama asia, kuten polkupyöräily, kalastaminen tai autolla ajaminen. Vaikuttaakin siltä, että yhdessä isän kanssa vietetyt hetket, läsnäolo sekä ajan antaminen lapselle jäävät mieleen ja ovat lapselle tärkeitä.

Opinnäytetyön tuloksissa ilmeni, että isien omat isät ovat tehneet paljon töitä. Isien muistoissa paljon töitä tehneiden isien yhteydessä kerrotaan yhteisen ajan puutteesta sekä isistä, jotka eivät olleet aina henkisesti tasolla läsnä. Yhteiskuntapoliittisesti isän ihanne korosti isän vastuuta perheensä elättämisestä sodan jälkeen. (Aalto 2012, 171). Mutta kuten Huttunen (2014, 181) kirjoittaa, perinteisen isyyden aikakaudelle, johon myös paljon töitä tehneet isät ajatellaan yleisesti kuuluvan, ei voida asettaa mitään tarkkoja aikarajoja. Opinnäytetyön tuloksissa isät kuvasivat vanhempiansa työnjakoa pääasiassa perinteiseksi. Tuloksissa käytettiin nimenomaan sanaa `perinteinen` kuvaamaan äidin ja isän työnjakoa lapsuudenkodissa. Tuloksista välittyy, että toinen vanhemmista on ollut perheenpää. Kotityöt on jaettu isän ja äidin kesken melko perinteisesti ajatellulla tavalla. Opinnäytetyön tuloksien perusteella isien lapsuudenperheissä äidit ovat tehneet suuremman osan kotitöistä kuin isät.

Opinnäytetyömme tuloksista käy ilmi, että lasten saamisen myötä myös oma isäsuhde on muuttunut jonkin verran. Tuloksissa Isät painottivat, kuinka isoisan rooli on tärkeä ja kovin erilainen kuin isän rooli. Lumme-Sandt ja Pietilä (2014, 156) kirjoittavat, että isoisyys on muutoksessa niin perheiden arjessa kuin kulttuurisessa merkityksessä. Isoisillä alkaa olla yhä suurempi rooli lastenlapsiensa hoitamisessa sekä kasvatuksessa, jo aikaisemmin hyvin tärkeänä pidetyn isoäidin aseman rinnalla.

Isäsuhdetta heikentävinä asioina tuloksistamme nousivat esille vanhempien alkoholinkäyttö ja riitaisa ero. Yksi isä kertoi myös lapsuudessa koetusta väkivallasta, jossa tekijänä oli oma isä. Mesiäislehto-Soukan (2005, 123) mukaan vaikeat lapsuudenkokemukset aktivoituvat isäksi tulon yhteydessä. Opinnäytetyön tuloksissa isät pohtivat myös vaikeita lapsuudenkokemuksia.

10.2 Yhteenveto ja johtopäätökset

Opinnäytetyön tuloksissa käy ilmi, että isät pohtivat aktiivisesti isyyttään ja suhdetta omaan isään isäksi kasvun yhteydessä. Isien kokemukset ovat erilaisia, mutta myös yhteneväisyyksiä löytyy tuloksissa.

Isäksi tulon yhteydessä isillä on ristiriitaisia tunteita ja ajatuksia. Isyys koettiin hienona asiana, mutta esimerkiksi ennen kokematon vastuu mietitytti.

Opinnäytetyön tuloksissa näkyi ja korostui vahvasti läsnäolon teema. Oma isä ei ollut aina läsnä lapsuudenkokemuksissa. Hetket, joina isä on ollut läsnä, ovat liittyneet yhdessä tekemiseen. Nämä hetket ovat jääneet vahvasti mieleen. Opinnäytetyömme tuloksissa isät kertovat, että läsnäolo on haluttu tuoda omaan isyyteen. Myös asioiden yhdessä tekeminen lasten kanssa koettiin tärkeäksi. Tämä on haluttu tuoda omaan isyyteen ikään kuin perintönä omalta isältä. Tuloksien perusteella isissä näkyy piirteitä uudenaikaisesta osallistuvasta ja hoivaavasta isästä.

Opinnäytetyön tuloksissa isät kertoivat, että omassa lapsuudenkodissa työnjako kotitöissä oli hyvin perinteinen. Omassa isyydessä isät pyrkivät kotona tasa-arvoiseen työnjakoon. Joissakin perheissä kotityöt jakaantuvat silti erilaisten syiden takia, esimerkiksi äidin joustavamman työajan vuoksi. Näin ollen äidillä on enemmän aikaa kotitöihin. Lapsuuden perheessä isät tekivät paljon töitä perheen elannon eteen. Opinnäytetyön tuloksissa käy ilmi, että isät olivat pohtineet paljon läsnäolon teemaa ja haluavat olla läsnä lastensa elämässä, esimerkiksi yhteisissä leikeissä ja arkiaskareissa. Tämä viittaa myös uudenaikaiseen osallistuvaan isyyteen.

Isyyden haasteiksi muutama isä nosti esille omassa lapsuudessa koetun väkivallan ja alkoholin käytön. Vaikeat lapsuudenkokemukset näyttävät olevan isille kipeitä asioita. Muutama isä koki haasteeksi omassa isyydessään elämän eri osa-alueiden yhteen sovittamisen sekä eroisyyden.

Isien aktiivisista pohdinnoista käy ilmi, että isyys on asia, joka herättää paljon ajatuksia ja tunteita. Meitä ilahdutti erityisesti se, että isät selkeästi pohtivat isyyteen liittyviä asioita. Opinnäytetyömme tuloksissa oman isän malli tiedostettiin ja sitä pohdittiin kriittisesti. Omaan isyyteen ”otetaan mitä halutaan” ja omassa isyydessä toteutetaan itselle hyväksi koettuja toimintamalleja. Tuloksissa ilmeni paljon piirteitä uudenaikaisesta osallistuvasta isästä, ja mielestämme näiden isien kohdalla on havaittavissa ajatus isyyden muutoksesta.

10.3 Opinnäytetyön luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kriteerit ovat: **siirrettävyys**, **uskottavuus**, **vahvistettavuus** sekä **riippuvuus**. Siirrettävyys tarkoittaa kuinka hyvin tulokset voitaisiin siirtää johonkin toiseen tutkimusympäristöön. Tutkimusprosessin yksityiskohtainen kuvaus varmistaa siirrettävyyden. Uskottavuus edellyttää tulosten tarkkaa kuvausta, jotta lukijalle käy selväksi analyysin tekotapa sekä tutkimuksen vahvat ja heikot puolet. Kuinka tarkasti tutkija kuvaillee aineiston sekä tulosten suhdetta, kertoo paljon tutkimuksen luotettavuudesta. Laadullisissa tutkimuksissa on usein autenttisia lauseita tutkimukseen osallistuneilta, joka on myös yksi luotettavuustekijä. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 197–198.)

Opinnäytetyössämme voisi tulla erilaisia tuloksia, mikäli eri isät olisivat vastanneet kyselyyn. Pohdimme sitäkin, että ovatko yhteystietonsa antaneet isät ikään kuin valikoitu joukko. Kyseiset isät olivat vastanneet Pelastakaa Lapset ry:n miehille suunnattu kyselyyn, ja olivat jättäneet yhteystietonsa myöhempiä tutkimuksia varten. Isät olivat siis selvästi kiinnostuneita isyys-aiheesta. Aineiston perusteella jotkut isät vaikuttivat hyvin valveutuneilta ja motivoituneilta isyysasioiden pohtimisen suhteen. Selostimme kuitenkin opinnäytetyömme toteuttamisen mahdollisimman tarkasti, mikä lisää työmme luotettavuutta (**siirrettävyys**). Pohdimme lukemaamme ja kirjoittamaamme tekstiä kriittisesti läpi opinnäytetyön prosessin. Hyödynsimme parityöskentelyä tuoden prosessiin kaksi erilaista näkökulmaa. Mielestämme opinnäytetyön luotettavuutta lisää, kun työtä on pohdittu yhdessä. Selostimme opinnäytetyömme toteuttamisen mahdollisimman tarkasti, mikä lisää työmme luotettavuutta. Halusimme käyttää tulosten kuvailussa isien suoria lainauksia, koska mielestämme se tuo osaltaan työhömmme luotettavuutta sekä kiinnostavuutta (**uskottavuus**). Teoreettisessa viitekehysessä käsitelimme isyyttä monipuolisesti eri näkökulmista. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää monipuolinen lähteiden käyttö. Valitsimme opinnäytetyöhön mahdollisimman tuoreita ja luotettavia lähteitä (**vahvistettavuus**). Opinnäytetyön raporttia kirjoittaessamme noudatimme laadittuja virallisia Kareliammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeita (**riippuvuus**).

Hoitotieteen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan erityisesti tutkimuksen tarkoituksen, otoksen valinnan sekä asetelman näkökulmasta. Analyysin ja tulkinnan luotettavuutta arvioidaan myös. Tutkimuksen vaikuttavuuden ja eettisten näkökulmien pohtiminen lisää tutkimuksen luotettavuutta. Esitestaaminen on merkittävä asia myös luotettavuuden kannalta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 205) Esitestauksen perusteella saimme hyvää palautetta sähköpostikyselyn kysymyksistä, ja teimme muutaman pienen muutoksen kysymyksien selventämiseksi. Esitestaus lisää opinnäytetyön luotettavuutta. Analyysivaiheeseen päästyämme opinnäytetyön luki kaksi lukijaa, joilta pyysimme objektiivista näkemystä muun muassa tulosten kuvailusta. Halusimme, että työstä tulee mahdollisimman ymmärrettävä ulkopuoliselle lukijalle. Kiinnitimme heidän kommenttiansa perusteella huomiota esimerkiksi työn otsikointiin.

Lähdekritiikki on erittäin tärkeää kirjallisuutta valitessa, sekä tulkitessa sitä. Kirjoittajan tunnettavuuteen, lähteen alkuperään ja tuoreuteen, uskottavuuteen sekä puolueettomuuteen täytyy kiinnittää huomiota. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 113–114.) Pyrimme etsimään kaikista lähteistä alkuperäiset julkaisut. Huttusen 2001 vuonna ilmestynyttä ”Isänä olemisen uudet suunnat” teosta käytimme melko paljon, koska se oli alkuperäislähteenä monessa kirjassa. Korhosen väitöskirja ”Isyyden muutos, keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus” on myös yli 10 vuotta vanha, mutta mielestämme opinnäytetyömme kannalta tarpeellinen, koska sen lähtökohta ja asetelma on samankaltainen kuin omassa työssämme. Etsimme lähteitä eri tietokannoista ja tutkimme luotettavaksi havaittujen lähteiden lähdeluetteloja.

Kyselytutkimuksessa ei voida tietää kuinka huolellisesti vastaajat ovat vastanneet ja ovatko he olleet rehellisiä. Onnistuneen lomakkeen teko on aikaa vievää ja haastavaa. Vastaamattomuus voi nousta ongelmaksi ja väärinymmärryksen mahdollisuus puolin ja toisin on aina olemassa. Avoimia kysymyksiä käytetään kyselyissä niiden ilmaisun vapauden perusteella. (Hirsjärvi ym. 2009, 195–196, 201.) Opinnäytetyön luotettavuutta lisää, kun isät ovat saaneet vastata kysymyksiin omassa rauhassaan ja tilanne on ollut luonteva omien kokemusten kertomiseen. Emme voi kuitenkaan tietää kuinka vakavasti isät kyselyyn vas-

taamiseen suhtautuivat, tai kuinka he ymmärsivät kysymykset, ja mitä he jättivät kertomatta. Sähköpostikyselyn luotettavuuteen voi vaikuttaa heikentävästi kokemattomuutemme sähköpostikyselyjen laadinnassa. Mietimme jälkikäteen, että olisimme voineet tehdä sähköpostikyselystä hieman toisenlaisen. Opinnäytetyöhömmä olisi saattanut saada kattavamman aineiston haastattelemalla isiä tai muotoilemalla kysymykset eri tavalla. Pohdimme, että aluksi olisi voinut esittää ”lämmittelykysymyksiä”, joilla vastaajat olisi viritelty aiheeseen. Yksinkertaisemmat kysymykset olisivat kenties tuoneet enemmän vastauksia. Toisaalta kysymyksiä laatiessa mietimme kysymys kysymykseltä, millaisia asioita halusimme saada tietoomme.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija tekee osittain yhtä aikaa niin aineiston analyysia kuin luotettavuuden arviointiakin, koska näitä vaiheita ei voi erottaa toisistaan tarkasti. Myös tutkijan avoin ja rehellinen suhtautuminen siihen, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija on olennainen tutkimusväline tutkimuksessaan, on ensiarvoisen tärkeää. Koko tutkimusprosessia täytyy näin ollen arvioida luotettavuuden kannalta. Riittävän aineiston kokoa on miltei mahdotonta sanoa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysin onnistuneisuutta voidaan joiltakin osin mitata sillä, kuinka tuloksellista tutkimus on ollut. Onko saatu uutta tietoa tai uusia näkökulmia aiheeseen, sekä millaisia uusia tutkimusongelmia on ilmennyt. (Eskola & Suoranta 2005, 208, 210, 215, 222.)

Olemme tietoisia, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pääse täysin puhtaan kuvailuun, koska tutkijoina teemme jatkuvasti valintoja esimerkiksi siitä, mitä asioita nostamme esiin ja kuinka me ymmärrämme asiat oman ajatusmaailmamme kautta. Aineiston niukkuus sekä isien melko suppeat vastaukset saattavat heikentää opinnäytetyömme luotettavuutta. Emme kuitenkaan pyrkineet yleistämään, vaan tarkastelemaan juuri näiden isien kokemuksia syvällisemmin. Meille heräsi monta jatkotutkimusideaa ja ajatuksia siitä, kuinka opinnäytetyömme tuloksia voisi hyödyntää.

10.4 Opinnäytetyön eettisyys

Tieteen etiikka pohjautuu totuudellisuuden, rehellisyyden ja luotettavuuden vaatimuksille. Se on niiden periaatteiden kunnioittamista, ylläpitämistä ja vaalimista, joiden varassa tieteellistä tutkimusta voidaan tehdä ja joiden noudattamiseen tieteen tulokset ja luotettavuus perustuvat. (Hallamaa 2002, 1.) Tutkimuseettien näkökulmasta tarkasteltuna tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävä ja luotettava, jos sen tekemisessä on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia. Tutkimuksen aikana noudatetaan hyväksytyjä toimintatapoja eli yleistä huolellisuutta, rehellisyyttä ja tarkkuutta tutkimustyössä sekä aineiston tallentamisessa, käyttämisessä ja tulosten tarkastelussa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Tutkimuksessa käytetään eettisesti kestävien ja tieteellisten kriteerien mukaisia tiedonhankinta-, tutkimus ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksen tuloksia julkaistaessa käytetään tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa vastuullista tiedeviestintää ja avoimuutta. Tutkijat kunnioittavat ja ottavat huomioon muiden tutkijoiden tekemää työtä ja antavat heidän tekemälleen työlleen ansaitsemansa arvostuksen viitatessaan heidän julkaisuihinsa ja julkaistessaan oman työnsä tuloksia. Tutkimus tulee suunnitella, toteuttaa, raportoida sekä sen aikana kerätty aineisto tulee tallentaa niiden vaatimusten osoittamalla tavalla, mitä tieteellistä tiedolta edellytetään. Jos tutkimukseen on tarvittu tutkimuslupa, niin se on hankittu asianmukaisesti. Ennen tutkimuksen aloittamista tutkimukseen osallistuvien eri osapuolien välillä on sovittava vastuut ja velvollisuudet ja esimerkiksi aineiston käyttämisestä ja säilyttämisestä koskevat kysymykset käydään läpi niin, että jokainen osapuoli hyväksyy ne. Kustannuksiin ja muihin sidonnaisuuksiin liittyvät asiat ilmoitetaan asianosaisille ja raportoidaan tuloksia julkaistaessa. Ensisijaisesti hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta vastaa tutkija sekä tutkimusryhmän jäsen itse. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7.) Tässä opinnäytetyössä eettisyys on huomioitu alusta lähtien. Saatekirjeessä kerrottiin työn aiheesta ja tavoitteesta, tiedonkeruun menetelmästä ja mihin aineistoa käytetään sekä siitä, miten tulokset julkaistaan ja miten aineistoa säilytetään.

Tutkittava henkilö määrittää itse yksityisyytensä rajat, päättäessään mitä asioita itsestään ja ajatuksistaan haluaa antaa tutkimukseen ja mitä asioita taas ei. Itsemääräämisoikeudessa olennaisinta on juuri se, että tutkittava henkilö saa itse määrittää ja kontrolloida sitä kenelle ja missä tarkoituksessa hän valottaa yksityiselämänsä. Näin tulkiten ihmisten tutkiminen salaa rikkoo yksityisyyttä vaikka heidän tunnistaminen tutkimusteksteistä estettäisiin. (Kuula 2006b, 125.) Opinnäytetyömme kyselyyn vastanneiden henkilöiden itsemääräämisoikeudesta pidettiin kiinni. Saatekirjeessä tuotiin esille kyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuus ja anonyymius sekä luottamuksellisuus. Henkilöt saivat itse määrittää, mitä asioita itsestään antoivat tutkimukselle kyselyyn vastatessaan. He saivat vastata kysymyksiin omassa rauhassaan. Valitsimme sähköpostikyselyn haastattelun sijaan, koska mietimme, että aiheemme voi tuoda joillekin isille kipeitäkin muistoja pintaan.

Henkilötietolain mukaan tutkimusaineiston kerääminen ja käsittely on sallittua vain tutkimukseen osallistuvan henkilön siihen suostuessa. Olennaista on myös se, mitä aineiston käytöstä ja jatkokäytöstä sovitaan. (Kuula 2006b, 129.) Tutkittavien yksityisyydensuojaa on kunnioitettava ja määriteltävä aineistolle jatkokäytön ehdot. Jos aineiston käyttämiselle ja säilyttämiselle ei ole tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden lupaa, on aineisto hävitettävä tutkimuksen päätyttyä. Käytettäessä suoria aineistolainauksia on niitä katsottava tarkkaan tunnistettavuuden näkökulmasta ja mietittävä minkälaisia epäsuoria tunnisteita, kuten työpaikka ja ammatti jätetään julkaistavan lainauksen yhteyteen ja mitä asioita jätetään pois. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2009, 11.) Opinnäytetyömme aineiston käytölle ja jatkokäytölle laadittiin suostumuslomake ja sen huolellisen täyttämisen tärkeyttä painotettiin. Aineistot säilytettiin huolellisesti ja tutkimukseen osallistuvat henkilöt numeroitiin anonyymiteetin säilyttämiseksi. Tarkastelimme aineistolainauksia huolellisesti tunnistettavuuden näkökulmasta ennen niiden käyttämistä.

Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksilla tarkoitetaan toimintaa, mikä on epäeettisestä ja epärehellistä, se vahingoittaa tieteellistä tutkimusta ja pahimmassa tapauksessa mitätöi tutkimuksen tulokset. Teot ovat tahallisia tai huolimattomuudessa tehtyjä. Loukkaukset jaetaan kahteen kategoriaan, mitkä ovat vilppi

tieteellisessä toiminnassa ja piittaamattomuus hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta jakaa vilpin neljään alakategoriaan, joita ovat sepittäminen, havaintojen vääristely, anastaminen ja plagiointi. Sepittämisellä tarkoitetaan tekaistujen havaintojen ja tulosten esittämistä. Havaintojen vääristely käsittää teon, jossa alkuperäiset havainnot esitetään tai muokataan niin, että tulos vääristyy. Anastamisella tarkoitetaan toisen tutkijan tutkimustulosten, -havaintojen, -suunnitelman, -aineiston tai idean käyttämistä omissa nimissään. Plagiointia on toisen tekstin, tutkimussuunnitelman, käännöksen, kuvallisen ilmaisun, käsikirjoituksen tai artikkelin esittämistä omanaan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 8–9.) Opinnäytetyössä eettisyys on huomioitu raportin työstämisen eri vaiheissa ja olemme pyrkineet noudattamaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Olemme antaneet muille tutkijoille arvostusta viittaamalla asianmukaisesti heidän julkaisuihinsa. Olemme vältäneet tietojen vääristämistä ja plagiointia.

10.5 Oppimisprosessi

Opinnäytetyöprosessi kesti reilun vuoden ajan. Aiheen valitsimme keväällä 2014 ja se tarkentui syksyllä 2014. Molemmilla opinnäytetyön tekijöillä oli kiinnostus isyys-aihetta kohtaan. Tutkimuksen lähestymistapa valikoitui aiheen tarkennettua ja lähdimme kirjoittamaan opinnäytetyösuunnitelmaa. Opinnäytetyösuunnitelmamme hyväksyttiin joulukuussa 2014. Kyselylomakkeet lähetettiin sähköpostitse tammikuussa 2015. Vastaukset saatuamme aineisto käsiteltiin ja analysoitiin maaliskuussa 2015. Loppukeväällä toukokuussa 2015 opinnäytetyö esiteltiin seminaarissa. Viimeistelyt työhön tehtiin syksyllä 2015.

Opinnäytetyön tekeminen oli prosessina hyvin haastava, mutta myös opettavainen ja palkitseva. Opinnäytetyön tekemisen aikana opimme erityisesti lähdekritiisyyttä ja tiedon hankintaa. Tiedonhankinnassa hyödynsimme Joensuun kaupungin kirjastoa, Karelia-ammattikorkeakoulun kirjastoa, Itä-Suomen yliopiston kirjastoa ja sähköisiä materiaaleja. Tietoa ja tutkimuksia löysimme hyvin ja monipuolisesti, esimerkiksi isyyden monista muodoista ja isyydestä historiasta nykypäivään. Koemme, että opinnäytetyön tekemisen aikana olemme kehittyneet

myös laadullisen tutkimuksen tekijöinä. Laadullisen tutkimuksen tekeminen oli meille kummallekin aivan uutta. Olemme pohtineet, että on myös asioita mitä tekisimme nyt toisin, esimerkiksi aineiston keruu menetelmäksi valitsisimme todennäköisesti haastattelun sähköpostikyselyn sijaan.

Opinnäytetyön aiheen on hyvä olla mielekäs, että sen parissa jaksaa työskennellä koko prosessin ajan. Meille aihe oli rakas alusta loppuun saakka. Se herätti ajatuksia myös omista isäsuhteistamme, ja sen pohjalta käytiin syvällisiä keskusteluja. Kiinnitimme isyys aiheeseen huomiota esimerkiksi siinä, miten aihetta käsiteltiin mediassa ja millaista isyyttä ympärillämme näkyi. Vapaa-ajallakin tuli siis pohdittua isyyteen liittyviä asioita. Aihetta käsitellessämme saimme valmiuksia niin sairaanhoitajan- kuin terveydenhoitajan työn toteuttamiseen. Isyyteen liittyvien asioiden puheeksi ottaminen on tulevaa ammattiamme ajatellen hyvin tärkeää. Opinnäytetyötä tehdessä saimme tietoa siitä, millaisia tunteita ja ajatuksia isillä on isäksi tulon yhteydessä, miten isät kuvaavat omaa isyyttään ja millaisia kokemuksia isillä on omasta isäsuhteestaan. Olemme pohtineet, että isyys aiheen parissa olisi kiinnostava jatkaa työskentelyä jossakin muodossa, kuten tulevassa työssä tai jatko-opinnoissa.

Opinnäytetyön tekeminen sujui hyvin ja mutkattomasti opinnäytetyöntekijöiden välillä. Huomasimme työtä tehdessämme, että olemme erilaisia opiskelijoita, mutta hyödynsimme kummankin vahvuuksia. Aihe kiinnosti molempia ja saimme monia hyviä keskusteluja aikaiseksi. Työn tekeminen kahdestaan toi mielekkyyttä ja erilaisia näkökulmia. Välillä toinen oli innostuneempi kuin toinen ja se antoi motivaatiota toiselle työn jatkamisessa. Myös opinnäytetyön pienryhmän ja ohjaavan opettajan kanssa järjestetyt kokoontumiset koimme hyväksi. Pienryhmässä saatiin kommentteja niin muilta ryhmäläisiltä kuin opettajalta. Kokoontumisten avulla hahmottui, missä vaiheessa työ oli ja mitä on vielä tekevä. Kommentit auttoivat jatkamaan työn parissa ja tarkastelemaan työtä myös kriittisesti.

Opinnäytetyöprosessin aikana opittiin se, miten tärkeää huolellinen aikataulutus on, sillä opinnäytetyön tekeminen vaatii oman aikansa. Opinnäytetyösuunnitelma on hyvä tehdä huolellisesti ja aihe rajata tarkasti. Tutkimustehtävät tulee

mieltä huolella, että opinnäytetyö pysyy hallinnassa. Sekä teorian että oman tutkimuksen analysointiin ja kirjoittamiseen kannattaa jättää yhtä paljon aikaa. Pohdinta osuuteen kannattaa panostaa. Meille tuli joidenkin opinnäytetyön osioiden suhteen yllätyksenä, miten aikaavievää niiden työstäminen oli.

10.6 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli isyyskokemusten kuvaaminen ja tavoitteena terveydenhoitajan sekä sairaanhoitajan työn kehittäminen isien ja miesten roolia ja isyyttä tukevammaksi. Keräämämme tietoperustan ja saatujen tuloksien pohjalta voimme todeta, että isillä on hyvin erilaisia ja ainutlaatuisia kokemuksia isyydestä.

Isyys on tärkeä ja ajankohtainen aihe ja isien ääni on tärkeä saada kuuluville. Haluamme työllämme herätellä mieltämään isyyteen kuuluvia asioita. Vaikka tutkimukseen osallistuvien isien määrä oli pieni, niin jo heidänkin kokemuksensa ja näkökulmansa olivat tärkeitä. Tutkimus valottaa hieman juuri näiden isien tunne- ja kokemusmaailmaa isyydestä ja auttaa aiheen ymmärtämisessä. Saatua tietoa pystyy hyödyntämään isyyden puheeksi ottamisessa niin sairaanhoitajan- kuin terveydenhoitajan työssä. Terveydenhuollon ammattilaiset jotka työskentelevät isien parissa, voivat käyttää opinnäytetyötä ohjatessaan heitä. Toimeksiantajamme pyysi meitä pitämään esitelmän valmiista opinnäytetyöstämme, jota he voivat hyödyntää isien kohtaamisessa. Olisi hienoa, jos isät saisivat pohtia isäksi kasvamiseen liittyviä teemoja esimerkiksi neuvolan vastaanotolla, kotona puolison kanssa tai edes omassa mielessään.

Yksi tärkeä jatkotutkimusaihe voisi olla isyyden ”nurjien puolien” tutkiminen ja kokemustiedon kerääminen aiheesta, millaisia vaikeita tunteita isyys herättää. Tiedon avulla voisi koota esimerkiksi lehtisen jaettavaksi neuvoloissa. Lehtisen avulla voisi asian ottaa luontevasti puheeksi ja rohkaista isää pohtimaan myös tätä aihealuetta.

Lisäksi olisi kiinnostavaa kuulla isien kokemuksia siitä, miten lasten äidit tukevat miestensä isyyttä. Tämä voitaisiin toteuttaa haastattelututkimuksena. Nykypäivän isoisyys sekä erilaisten isoisuuden mallien selvittäminen olisi myös tarpeellista ja mielenkiintoista.

Opinnäytetyöprosessin aikana meille heräsi ajatus siitä, että olisiko tuleville isille mahdollista järjestää oma isäkäynti neuvoloissa. Yksi jatkotutkimusaihe olisi selvittää, olisiko sille kysyntää ja tarvetta. Tätä olisi hyvä kysyä sekä isiltä että terveydenhoitajilta ja tietoa voitaisiin kerätä joko kyselyn tai haastattelun avulla. Opinnäytetyötämme voisi hyödyntää mahdollisesti isien omalla neuvolakäynnillä ja käydä siellä läpi samanlaisia teemoja (liite 5) kuin opinnäytetyössä. Keskustelu isyyteen liittyvistä tunteista terveydenhoitajan kanssa kahden kesken, voisi olla helpompaa isien omalla neuvolakäynnillä. Mielestämme tämän päivän osallistuvat isät ottavat yhä enemmän vastuuta lapsen hoidosta, joten heidän hyvinvointinsa on tärkeää. Pohdimme, että mitä enemmän isät ottavat vastuuta perhe-elämästä, sitä enemmän stressiä ja kenties uupumustakin heillä ilmenee. Se on asia, joka terveydenhoitajan tulisi tiedostaa sekä osata ottaa puheeksi.

Mietimme, että voisivatko terveydenhoitajat käydä läpi myös perhevalmennuksessa opinnäytetyössä käsiteltyjä teemoja. Perhevalmennuksessa isät voisivat pohtia omana ryhmänään esimerkiksi seuraavanlaisia aihe-alueita: millaisia tunteita ja ajatuksia isyys herättää, millainen on ”hyvä isä”, millainen on oman isän malli sekä millainen oma isäsuhde on nyt. Lisäksi jo isäksi tulleet isät voisivat kertoa ajatuksistaan perhevalmennuksessa nimenomaan isäksi kasvamisen ja tunteiden näkökulmasta.

Moni isä haluaa jakaa lapsen hoitovastuun äidin kanssa ja tarvitsee yhtäläillä keskustelua lapseen liittyvistä asioista. Jos isällä on luottavainen suhde sairaanhoitajaan, niin lastenneuvolakäynneille osallistumisen oletetaan myös kasvavan. Sosiaali- ja terveystieteiden kentillä työntekijät tapaavat erilaisia isiä päivittäin ja myös sairaanhoitajat kohtaavat isiä, jotka ovat eri vaiheissa isäksi kasvamisen prosessissa esimerkiksi lapsivuodeosastolla.

Siellä isät ovat vasta isyyden alkumetreillä. Uskomme, että sairaanhoitajat välittävät tärkeän viestin isyyden merkityksestä, ottamalla tuoreet isät huomioon alusta alkaen tasavertaisina äidin kanssa.

Lähteet

- Aalto, I. 2012. Isyyden aika. Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskusteluissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Aho, A., Salonen, A., Tarkka, M-T., Vuorenmaa, M. & Åstedt-Kurki, P. 2011. Puolivuotiaiden lasten isien neuvolan terveydenhoitajalta saamat ohjeet ja tuki. *Hoitotiede* 23 (4), 285–295.
- Boller, K., Raikes, H-H., Schiffman, R. & Summers, J-A. 2006. The Meaning of "Good fatherhood:" Low-Income Fathers' Social Constructions of Their Roles. *Parenting: Science & Practise* 6 (2), 145–165.
- Bonér; A-K., Hildingsson, I. & Thomas, J. 2011. Fathering in the first few months. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 25 (3), 499–509.
- Deave, T. & Johnson, D. 2008. The transition to parenthood: what does it mean for fathers? *Journal of Advanced Nursing* 63 (6), 626–633.
- Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014a. Isyyskokemusten jäljillä. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 7–18.
- Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014b. Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 49–64.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Forsström, T. 2015. Koulutus lasten ja perheiden kanssa työskenteleville ja ammattiin opiskeleville Joensuun seudulla. Luento Karelia-ammattikorkeakoulussa Sateenkaariperheiden kohtaaminen -koulutuksessa 27.1.2015.
- Fägerskiöld, A. 2006. Support of fathers of infants by the child health nurse. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 20 (1), 79-85.
- Hakovirta, M. & Broberg, M. 2014. Isyys eron jälkeen. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 114–126.
- Hallamaa, J. 2002. Tieteen etikka: ei mitään sensaatioiden siveysoppia. *Tieteessä tapahtuu* 4, 1-4.
<http://www.tieteessatapahtuu.fi/024/hallamaa402.pdf>. 19.3.2015.
- Haukkamaa, K. 2000. Isä ja raskaus. *Raskaus ja psyyke*. *Duodecim* 116 (14). 1481–1482. <http://www.ebm-guidelines.com/xmedia/duo/duo91648.pdf>. 19.3.2015.
- Hietikko, M., Kaunonen, M., Salonen, A. & Tarkka, M-T. 2011. Isien hoitajilta saama sosiaalinen tuki lapsivuodeosastolla. *Hoitotiede* 23 (1), 3-13.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Huttunen, J. & Mykkänen, J. 2008. Isäksi tulon tunteet. Teoksessa Notko, M. & Sevon, E. *Perhesuhteet puntarissa*. Helsinki: Gaudeamus, 169–187.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Huttunen, J. 2014. Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 178-196.
- Ivanoff, P., Kitinoja, H., Palo, R., Risku, A. & Vuori, A. 2006. *Hoidatko minua? Lapsen, nuoren ja perheen hoitotyö*. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Jokinen, E. 2002. Äitiys, isyys ja julkiset fantasiat. Teoksessa Kolbe, L. & Järvinen, K. (toim.) *Onks ketään kotona?* Helsinki: Tammi, 75-91.
- Jämsä, J. 2010. Tarpeeton ja avuton isä. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) *Isyyden kielletyt tunteet*. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 112-121.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. *Tutkimus hoitotieteessä*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä. 2013a. Vanhemmuuden tukeminen. Teoksessa Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.) *Äitiysneuvolaopas – suosituksia äitiysneuvolatoimintaan*. Opas 29. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 26–37.
- Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä. 2013b. Äitiysneuvolan tavoitteet ja toimintaa ohjaavat periaatteet. Teoksessa Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.) *Äitiysneuvolaopas – suosituksia äitiysneuvolatoimintaan*. Opas 29. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 16–24.
- Kekkonen, J. 2010. Isä venyy, Isä jaksaa. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) *Isyyden kielletyt tunteet*. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 50–59.
- Koivumäki, T. 2011. *Isien kokemuksia isyyden muuttumisesta, lastenneuvolasta ja terveysneuvonnasta*. Tampereen yliopiston Terveystieteiden tiedekunta. Pro gradu-tutkielma.
- Korhonen, M. 1999. *Isyyden muutos. Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus*. Joensuun yliopiston Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Kujala, E. 2003. *Sodan pojat. Sodanaikaisten pikkupoikien lapsuuskokemuksia isyyden näkökulmasta*. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13364/9513915352.pdf?sequen.3.3.2015>.
- Kuula, A. 2006a. *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Kuula, A. 2006b. *Yksityisyyden suoja tutkimuksessa*. Teoksessa Hallamaa, J., Launis, V., Lötjönen, S & Sorvali, I. (toim.) *Etiikkaa ihmistieteille*. Helsinki: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja, 124–140.
- Linjama, T. 2014. ”Toivoisin muutosta suomalaisen miehiseen kulttuuriin”. *Mies- ja isätyön kartoitus Pohjois-Karjalassa -projektin loppuraportti*. Pelastakaa Lapset ry. <http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/e10b748574879d13fa14ca8c28765d2d/1428864926/application/pdf/2588762/Loppuraportti.pdf>. 12.4.2015.
- Lumme-Sandt, K. & Pietilä, I. 2014. *Isoisyys*. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) *Isän kokemus*. Helsinki: Gaudeamus, 143–158.

- Lähteenmäki, M. & Neitola, M. 2014. Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 65–74.
- Mesiäislehto-Soukka, H. 2005. Perheenlisäys isien kokemana - Fenomenologinen tutkimus. Oulun yliopiston Lääketieteellinen tiedekunta. Väitöskirja.
- Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Väestöliitto. [http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/370ea171308bf9bf68c5e319b8fb71fc/1417980616/application/pdf/1693043/Perhebarometri % 202011_Web.pdf](http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/370ea171308bf9bf68c5e319b8fb71fc/1417980616/application/pdf/1693043/Perhebarometri%202011_Web.pdf). 28.11.2014.
- Mykkänen, J. 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus: Jyväskylän yliopisto Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Närvi, J. 2014. Hoivaisuus epävarmassa työelämässä. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus, 91–113.
- Oikeusministeriö. 2015. Isyyslain uudistaminen. <http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/henkilo-perhe-ja/isyyslainuudistaminen.html>. 30.1.2015.
- Oulasmaa, M. & Saloheimo, A. 2010. Stereotyyppiset isäkuvat. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 20–29.
- Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Väestöliitto. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/504fd5e60aa5d8c9f22db8067c2fef5d/1427964385/application/pdf/237276/Perhebarometri%202006.pdf>. 2.4.2015.
- Paavilainen, R. 2007. Perhe neuvolassa. Teoksessa Armanto, A. & Koistinen, P. (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 362–366.
- Pirkanen, H. 2011. Alkoholi, isyys ja valta. Ongelmajuovat isät miesten elämäntarinoissa. Jyväskylän yliopisto Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Väitöskirja
- Rankinen, M. 2010. Isyyden peilit. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 87–97.
- Soininen, M. 2010. Kunpa isi jaksaisi. Suomen lääkirlehti 65 (3), 144–147.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2009. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakkoarvioinnin järjestämiseksi. <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf>. 19.3.2015.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_verkkoversio040413.pdf.pdf#overlay-context=fi/ohjeet-ja-julkaisut. 19.3.2015.
- Valkonen, L. 2006. Millainen on hyvä äiti tai isä? Viides- ja kuudesluokkalaisten lasten vanhemmuuskäsitykset. Jyväskylän yliopisto Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 102–125.

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja	
Organisaation nimi:	JOUENSUUN KAUPUNKI / ÄITIYSNEUVOLAT
Toimeksiantajan edustaja:	TH PAULA SILVENNOINEN
Osoite:	SUURKATU 18
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	Paula.Silvennoinen@jas.fi

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot	
Koulutusohjelma:	Hoitotyön Koulutusohjelma
Opiskelijanumero(t) ja nimi(et):	PILVI FRIIS 1201346, JENNI TERVO 1700749
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	pilvi.friis@edu.karelia.fi, JENNI.A.TERVO@EDU.KARELIA.FI

Toimeksiannon kuvaus	
Aihe	Miten oma isäsuhde on vaikuttanut isäksi kasvamiseen
Toteutusmuoto	Tutkimuksellinen opinnäytetyö
Aikataulu	Opinnäytetyö valmistuu keväällä 2015
Kustannusarvio ja kustannusvastuu	—

Toimeksiantajan sitoumukset	
Toimeksiantajamme sitoutuu kommenttimaan, tukemaan ja ohjaamaan työtämme	

Opiskelijan sitoumukset	
Toteutamme opinnäytetyömme moniammatillisessa yhteistyössä opinnäytetyön ohjeita noudattaen	

Opinnäytetyön ohjaus Karelia-amk:ssa	
Ohjaaja(t):	PAULA SAGULIN OPINNÄYTETYÖN OHJAUS

Opinnäytetyön julkisuus	
Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.	

Allekirjoitukset	
Päiväys 3.10.2014	Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys Pilvi Friis Jenni Tervo PILVI FRIIS JENNI TERVO
Päiväys 3.10.14	Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys Paula Silvennoinen PAULA SILVENNOINEN
Päiväys 27.10.2014	Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus ja nimenselvennys Paula Sagulin PAULA SAGULIN

24.11.2014

M. Partanen
OSASTONHARTAJA JOUENSUUN TEACHCENTRE

Saatekirje

Hei Isä!

Olemme kaksi kolmannen vuoden terveydenhoitajaopiskelijaa Karelia-ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä aiheesta miten oma isäsuhde ja siihen liittyvät lapsuudenkokemukset ovat vaikuttaneet isäksi kasvamiseen. Olet vastannut Pelastakaa Lapset ry:n miehille suunnattuun kyselyyn ”Mies- ja isätoiminnan kartoitus Pohjois-Karjalassa – projektin” tiimoilta. Olet antanut suostumuksen mahdollisiin haastatteluihin tai opinnäytetöihin ja siksi otimme yhteyttä juuri sinuun. Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa aiheesta ajan-kohtaista tietoa neuvolatyöntekijöiden käyttöön ja isille tueksi isyyteen liittyvissä kysymyksissä. Tietoa neuvolatyöntekijät voivat hyödyntää isyyden puheeksi ottamisessa.

Haluaisimme kysyä sinulta Isä, omaan isäsuhteeseesi ja isäksi kasvamiseen liittyviä kokemuksia ja tunteita. Aineiston kerääminen toteutetaan sähköisen kyselylomakkeen avulla. Osallistumalla tutkimukseemme annat arvokasta tietoa isyydestä ja olet mukana kehittämässä neuvolapalveluja niin, että myös isät osataan huomioida tulevaisuudessa paremmin ja monipuolisemmin. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Saat aineisto tulee olemaan ainoastaan meidän käytössämme ja suostumuksellasi Topi Linjaman käytössä hänen toimittamassaan Isä-kirjassa. Mikäli annat suostumuksesi käyttää vastauksiasi Isä-kirjaan, on Linjama sinuun tarvittaessa yhteydessä. Liitteenä on lomake, jossa ilmaiset suostumuksesi osallistumisestasi ja siihen vastaaminen on ehdottoman tärkeää. Tulokset käsitellään luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi tule paljastumaan missään vaiheessa. Opinnäytetyömme valmistumisen jälkeen ne kyselylomakkeet tuhotaan, jotka ovat käytössä ainoastaan meidän työhömmemme. Opinnäytetyömme on julkinen asiakirja ja sen valmistuttua se on luettavissa sähköisesti Theseus-julkaisuarkistosta.

Mikäli tahdot osallistua opinnäytetyöhömmemme niin voit vastata haluamasi ajan-kohtana kyselylomakkeeseen. Pyydämme sinua lähettämään sähköpostitse vastauksesi jommallekummalle meistä 9.2.2015 mennessä. Jos sinulle heräsi kysymyksiä niin voit olla meihin yhteydessä sähköpostilla tai puhelimitse. Kiitos sinulle kovasti jo etukäteen arvokkaasta yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin

Pilvi Friis
pilvi.friis@edu.karelia.fi
Puh. XXX XXXXXXX

Jenni Tervo
jenni.a.tervo@edu.karelia.fi
Puh. XXX XXXXXXX

Kyselylomake isälle

OMA LAPSUUS

Kuvaile omin sanoin:

1. Millainen isäsi oli ja miten hän suhtautui sinuun? Kerro tilanteista, jotka ovat jääneet mieleesi.

2. Millainen työnjako/rooli vanhemmillasi oli kotona?

OMA ISYYS

Kuvaile omin sanoin:

1. Millainen isä olet ja miten se näkyy arjessa?

2. Millainen työnjako/rooli sinulla ja lapsesi/lastesi äidillä on kotona?

3. Kuvaile mitä haluaisit ottaa isältäsi omaan isyyteesi ja mitä et halua?

4. Kerro miltä isäksi tuleminen tuntui ja millaisia ajatuksia siihen liittyi?

5. Kuvaile miten isäsuhteesi omaan isään on muuttunut vuosien varrella ja millainen se on nyt?

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Suostumuslomake

Vastaa **kyllä** tai **ei**

1. Vastauksiani voi käyttää Opinnäytetyössä
2. Vastauksiani voi käyttää Topi Linjaman toimittamassa Isä-kirjassa (mikäli annat suostumuksen on Topi Linjama sinuun tarvittaessa yhteydessä)

Teemat ja alateemat

Tutkimustehtävä	Teema	Alateemat
1. Millaisia tunteita ja ajatuksia isät liittävät isäksi tulemiseen?	T1. Isien tunteet	Pelot, onnellisuus, ylpeys ja hämmentyneisyys Jatkuvuuden tunne
	T2. Isien ajatukset	Uuden elämäntilanteen aiheuttama hämmennys ja pelot Isyyteen kohdistuvat ristiriitaiset vaatimukset
2. Miten isät kuvaavat omaa isyyttään?	T3. Isyys	Hyvä isyys Isyys arjessa: läsnäolo, rakkauden antaminen ja yhdessä tekeminen Perustarpeiden huolehtiminen, rajojen asettaminen, hoivaaminen Isyyden haasteet: oma jaksaminen, etäisyys
	T4. Työnjako perheessä	Pyrkimys tasa-arvoisiin rooleihin ja työnjakoon Jakautuneet tehtävät Lasten äidillä enemmän aikaa kotitöihin
	T5. Oman isän malli	Mitä halutaan ottaa omaan isyyteen: Isänrakkaus, hyväsydämyisyys, rauhallisuus, siisteys, rehellisyys On voinut ottaa mallia kaikessa Mitä ei haluta ottaa omaan isyyteen: Kiireisyys, liika kuri, passiivisuus, hiljaisuus, aggressiivisuus, etäisyys
3. Millaisia kokemuksia isillä on omasta isäsuhteestaan?	T6. Oma isä ja isän suhtautuminen	Paljon töitä tekevät isät Läsnäolo: vaiteliaat, etäiset isät Mieleenpainuneet hetket: yhdessä tekeminen isän kanssa
	T7. Omien vanhempien työnjako kotona	Perinteinen työnjako Päätösvalta isällä Päätösvalta äidillä

	T8. Suhde omaan isään	Isäsuhteen muutos Isovanhemmuus Isäsuhdetta heikentävät asiat
--	------------------------------	--